

694/1

۴۸

نو خط نوشتہ پیر

مخدوم و محترم حضرت مولانا صاحب زادہ میان محمد
صاحب مدظلہ العالی سے جاوے نشین شرف پور
کی خدمت عالیہ میں

محمد موسیٰ علی خاں
لاہور

رقم سوال ۹۱ ۱۳۱۳

مرتبہ

شرافت نوشتاہی

۱۶

أَجْعَلِ السَّيِّئَاتِ لِي كِبَارًا وَالدُّعَاءَ الْحَسَنَاتِ

کتاب مستطاب

69/11
"مواظظ نوشت پیر"

معروف

66
نوشت پیر دیاں بمحھاو دیاں

کلام منشور

شیخ الاسلام حضرت شاہ حاجی محمد نوشہ گنج بخش قدس سرہ

المتولد ۹۵۹ھ — المتوفی ۱۰۶۴ھ

پنجابی زبان وچ چسار و عظام دا مجموعہ

— مرتب کرنے والے —

حضرت سید ابوالظفر شریف احمد شرافت نوشاہی ساہیوالوی قلم العالی

— چھپوانے والے —

مولانا محمد لطیف صاحب قادری نوشاہی

جملہ حقوق محفوظ ہیں

694/1

53416

سال تصنیف	- -	۱۹۹۰ء
سال ترتیب	- -	۱۵ محرم ۱۳۸۸ھ
اشاعت	- -	۱۳۸۸ھ
تعداد	- -	ایک ہزار
قیمت فی جلد	- -	ایک روپیہ
مطبوعہ	- -	فیاض پرنٹنگ پریس لاہور
طبع	- -	اول

ملنے کا پتہ

۱) مکتبہ نوشاہیہ - ساہن پال شریف - ڈاکخانہ ٹھٹہ عالیہ - ضلع گجرات

۲) مولوی شمس الدین تاجر کتب نادرہ - زیر مسلم مسجد، وٹاری گیٹ لاہور

۳) بابو محمد اسلم سلیم قادری نوشاہی - محلہ پیراں، منڈی مرید کے۔

ضلع شیخوپورہ

۴) مولوی محمد لطیف قادری نوشاہی - نوشاہی منزل - محمدی پابک

راج گڑھ - لاہور

فہرست

مضامین کتاب "مواعظ نوشتہ پیر" المعروف بہ
 "نوشتہ پیر دیاں سمجھاؤنیاں" یعنی شیخ الاسلام
 حضرت نوشتہ گنج بخش دیاں وعظاں دا مجموعہ
 سیہ شرافت نوشتا ہی دا ترتیب دتا ہویا۔

۱۰ انتساب -

۱۱ حضرت نوشتہ پیر دیاں سمجھاؤنی (پیش لفظ) از مولانا قریشی احمد حسین صاحب
 صاحب ہمدردیہ زمیندار، کالج گجرات

۱۲ کچھ مواعظ نوشتہ پیر دے ادبی رنگ بارے۔ از پروفیسر محمد حسین صاحب
 ایم اے شعبہ انگریزی زمیندار کالج گجرات

۱۳ تعارف - (از جناب مولانا محمد لطیف صاحب نادری نوشتا ہی بی اے۔
 خطیب جامع نعوتیہ راج گڑھ۔ لاہور

۱۴ مقدمہ - از سید شریف احمد شرافت نوشتا ہی مرتب نسخہ نذا

۱۵ پہلا وعظ - کافراں تے مومنوں دی شرع دی حالت

موسے تے فرعون دا قصہ عصائے موسے دے معجزے
 خدا تعالیٰ دیاں قدرتاں -

۱۶ دوجا وعظ - دل دی صفائی - توبہ دا فائدہ - قیامت دا حال

۱۷ تریجا وعظ - سائبیں والیاں دا رستہ چلنا

۱۸ چوتھا وعظ - صالح پیغمبر دا قصہ

سائبیں والیاں دی بر خلافی نہیں جنگی

اتساب

قبلہ والد محترم مرشد معظم
 حضرت مولانا سید غلام مصطفیٰ صاحب نوشاہی طاب ثراہ (۱)
 دے ناں

۵۔ جو چاہے جگ جیونا تو جاگ اندھلری رات

اندھیرے موں پائیے نوشہ آب حیات
 (نوشہ گنج بخش ۱)

۶۔ بادشاہ سچا رب علماں و افراس دے ہین وزیر سامیں

۷۔ فقر کل جہان دا آسرا اے تابع فقروی پیر امیر سامیں
 (وارث شاہ ۲)

۸۔ فقر کے ہین معجزات تاج و سریر و سپاہ

فقر ہے میروں کا میر فقر ہے شاہوں کا شاہ

(راقبال)

حضرت نوشہرہ پیر دی سمجھاوونی

راز قلم جناب نریشی احمد حسین صاحب احمد قلعہ دار می ایم اے اُردو ایم اے فارسی
ایم اے عربی، ایم۔ او۔ ایل۔ پھو قیسر زمیندار کالج گجرات،

گجرات دی دھرتی پیراں فقراں دی جوہ کارن سارے جگ تے
مشہور اے۔ لوک ایہنوں پیراں دا نگر آکھدے نے۔
پڑھے رنھے لوک ایہنوں پنجاب دا یونان آکھدے نے جے
ایتھے پنجاب دے وڈے وڈے عالم مویئے نے۔ میں ایس
خطے نول پنجاب دا بعد آکھداں۔ جسراں بعدا دے مدرسہ
نظامیہ وچ ہر تراں دے علم و فضل دے سوے چھٹے تے ساری ذہانے کھل گئے
ایسے تراں گجرات وچوں ہر علم و فضل دی پرانی توں پرانی ریت
چلی۔ تے سارے دیس پنجاب وچ عام ہو گئی۔ انج معلوم ہوندا اے
جے ہر قسم دے علم و فضل دا مڈھ ایہنوں ای بدھا گیا اے۔
۱۔ پاک و ہند دی دھرتی توں پیدا ہون والا وڈا صوفی تے ولی
اللہ حضرت نوشہرہ گنج بخش تے حضرت شاہ دولہ دریائی ایسے
ای دیس دی عزت تے آبرو نے۔
۲۔ لاہور توں بعد فارسی شعراں دی پرانی ریت ایہنوں ای چلی۔ تے

فارسی زبان دا سب توں وڈا شاعر ملا غنیمت کنجاہی ایچوں اسی
اٹھیا سی ۔

۲۔ اردو شعراں دا مڈھ پنھن والے حضرت نوشہ گنج بخش ایسے
اسی جُوہ دے واسوسن ۔

۳۔ ایسے تراں پنجابی شعراں تے نثر دیاں کتاباں دا مڈھ وی
ایچوں اسی بدھا گیا سی ۔

ایہ وی اک عجیب اتفاق دی گل اے جے ایہ ساریاں بریقاں
گجرات دے اکو اسی جھگے حضرت نوشہ پیر دے گھروں چلیاں ۔
تے گجراتیاں نے ایہناں بریتاں نوں اچھی توں اچھی ٹیٹی تے پہنچایا ۔
گجرات دے سب توں وڈے پیر فقیر حضرت نوشہ گنج نے جنہاں
توں صوفیاں دا اک نواں سلسلہ نوشاہیہ چلیا اے ۔ لاہور توں بعد پنجاب
دے سب توں پُرانے فارسی دے شاعر ایہناں دے والد بند گوار
حضرت سید علاؤ الدین سن ۔ تے پنجاب دا سب توں وڈا شاعر
ملا غنیمت کنجاہی ۔ حضرت نوشہ پیر دے مرید دا مرید سی لہ
اردو دا سب توں پُرانا شاعر آپوں حضرت نوشہ پیر اسی نے ولی
دکنی توں پہلاں ایہناں اردو دا دیوان لکھیا سی ۔ پنجاب دے
لوک ولی دکنی نوں اردو شعراں دا باوا آدم مندے نے ۔ پُر اردو

لے حضرت نوشہ پیر دے مرید حضرت صالح محمد چک سادہ متصل گجرات ادا لے سن ۔
تے اگوں اوہناں دا مرید ملا غنیمت کنجاہی سی ۔

شعراں دا پہلا شاعر حضرت نوشہ پیرؒ سواری نے۔
 پنجابی شاعری دا مڈھ کچھ لوک حضرت باوا فرید شکر گنجؒ نوں
 جاندے نے۔ نئے کچھ بابا فرید ثانیؒ نوں ایہدا موڈھی سمجھدے نے۔
 ساڈی پن چھان نال اوہ حضرت فرید ثانیؒ اسی پنجابی دے پہلے
 شاعر سن۔ پرہن دی تحقیق نال ایہہ سہراوی حضرت نوشہ پیرؒ
 دے سر بدھا گیا۔

پنجابی نثر دا مڈھ مول تے سترائے، اسیاں سالان نوں اتاں
 نہیں ٹپ دا۔ پر ایہہ کمال دی گل اے۔ جے حضرت نوشہ پیرؒ
 نے پنجابی نثر وچ اک کتاب رلیج کے پنجابی نثر دا وی مڈھ بنھد تاسی
 او دوں چھاپے خانے تے ہے نہیں سن۔ ایس سببوں ایہہ
 کتاب لوکاں دی نظری نہ پئی۔ تے اونہاں پنجابی نثر دا مڈھ
 مول نہ سچھاتا۔

حضرت نوشہ پیرؒ شیر شاہ سواری دے پتر اسلام شاہ دسے وارے
 ۹۵۹ھ وچ گھوگالوالی تحصیل پھالیہ وچ جتے۔ جاگو تارڑاں
 دے دس وچ حافظ بڈھاتے حافظ قائم دین ہوراں کوں قرآن
 شریف تے علم دیاں کتاباں پڑھیاں۔ فیر قادری سلسلے دے اک بزرگ
 حضرت شاہ سلیمان نوری دے ہتھ تے بیعت کیتی۔ تے تھوڑے
 عرصہ دے بعد خلافت تے اجازت توں مشرف ہوئے۔ تے اپنے
 پیروی گدی سنبھال لی۔ پیر بندیاں اسی لوکاں نوں وعظ نصیحت

کرن لگ پئے۔ تے بھلیاں ہویاں نوں سدھی راہ ہدایت والی
 و خاندے رہے۔ ایس وارے ایہ اپنا گھر گھگھائی چھڈ کے نوشہرہ
 تارڑاں جیہڑا پچھوں ساہن پال دے ناں نال مشہور ہو یا آگئے۔
 تے ایٹھے اسی شاہ جہاں بادشاہ دے وارے ۱۶۵۷ء وچ
 اپنے رب نوں جا ملے۔

حضرت نوشہ پیر دے وعظ نصیحت دا ڈھنگ۔ زبانی تے
 لُح کے دوہاں تہراں سی۔ لُح کے وعظ کردیاں ہویاں اونہاں اپنی
 مادی زبان تے پنڈ دی زبان کوہوں کم لیا۔ تاں جے لوک اینہاں دیاں
 گلاں جنگی تراں سمجھ لین تے جان لین۔ حق داراہ مٹوک و جا کے
 باناں چاہی ویا ہے۔

ایہ لُحے ہوئے وعظ میرے ویر سید شریف احمد صاحب شرافت
 دی پڑچول نال ۱۹۹۰ء وچ پورے ہوئے۔ ایہ نسخہ مٹھیٹھ پنجابی
 زبان وچ لُحیا گیا اے۔ تے بڑے مان نال آکھیا جاسکدا اے جے ایہ
 دینا وچ پنجابی زبان دی سب توں پہلی نثر دی کتاب اے۔ سب توں
 پہلاں پنجابی نثر حضرت نوشہ پیر نے اسی لُحی۔ تے ایہوں پچھے
 ۱۳۱۷ء وچ حافظ برخور دار ہوراں "بھول نماز" لُح کے ایس
 ریت نوں جیوندیاں جاگدیاں رکھیا۔ پمینیوں بڑا لُح اے جے ایہ
 دو نوں کتاباں اچ توڑی کسے دی نظری نہیں پیاں۔ تے نہ اسی
 اینہاں دی کسے پڑچول کیتی اے۔ حضرت نوشہ پیر دیاں سمجھا دیناں۔

بد شریف احمد شرافت ہوراں کول نے تے بھول نماز دار سالہ

ساڈے اپنے کتاب خانے وچ اے۔

حضرت نوشہ پیر دے بھاگ اللہ سامیں نے کبڈے سچھے تے

سوہنے لکھے سن۔ جے ایہ وعظ نصیحت تے ہدایت دکھان دا کم

اونہاں دی ٹابری وچ ہن توڑی پایا جاندا اے۔ میرے ویر سید

شریف احمد شرافت اونہاں دی نسل وچوں نے۔ تے علم تے ادب

تے چہڑے احسان کر رہے نے۔ ایہ اک ملی کہانی اے۔ تے علم آے

لوک اسی ایہنوں چنگی تراں سمجھ سکے نے۔ ایہ ملی کہانی چھیتی مکن

والی نہیں۔ لوکاں نوں وعظ نصیحت وی کر دے نے۔ تے آون والیاں

وانے سدھی راہ تے ہدایت دے گوہڑے نشان وی چھڈی جانڈے

نے۔ پوراں بھلیاں ہو یاں گلاں وی دسی جانڈے نے۔ ایہ

اونہاں دی کوشش تے ہمت اے جے پنجابی ادب دی ایہ بہت

ساری دولت مدتاں دی گواچی ہوئی لہو لیتی اے۔ اینہاں دیاں بیاضاں

قلمی درج۔ تے پنجاب یونیورسٹی لائبریری دیاں کتاباں وچ حضرت

نوشہ پیر گنج بخش قدس سرہ العزیز دے ایہ لکھے ہوئے وعظ پئے

ہوئے سن۔ اینہاں اونہوں بنا سوار کے اوس ویلے دیاں

اوکھیاں حرفاں دے معنے وی اچکل دی بولی وچ لکھ دتے نے۔

تے ہن ایہدے چھاپن دا آپر کر رہے نے۔ تاں جے اینہاں دیاں

وڈکیاں دی ایہ ریت رہندی دنیا توڑی لوکاں وچ جیوندی جاگدی

رہوے۔

حضرت نوشتہ پیر دے دے و عطاں نوں دوہیں پاسیوں و یکھن دی
لوڈاے۔ معنیاں ولوں تے بولی پاروں۔

معنیاں دے لحاظ نال ایہ چھوٹے چبے چار و عطا اسلامی شرع
دی پوری پوری شرح کر دے نے۔ جدھے وچ کافراں تے مومن
دی نزع دی حالت، موسےؑ تے فرعون دا قصہ حضرت موسےؑ
دے عصا دے معجزے۔ خداوند تعالیٰ دیاں قدرتاں۔ دلاں دی
صفائی۔ توبہ دے فائدے۔ قیامت دا حال۔ سائیں والیاں دا رستہ
صالح پیغمبر دا قصہ۔ سائیں والیاں دی برخلافی جنگی نہیں۔ حضرت
نوشتہ پیر نے ایہ گلاں کھول کھول کے وسیاں۔

زبان و توں ایہ چھوٹی جیہی کتابڑی، جیہڑی عزت شان و توں
وڈیاں وڈیاں کتاباں توں دی بھاری اے۔ اوس ویلے مٹھیل
بولی وچ لکھی گئی۔ ساڈوں ایس کتاب توں ایج جا پدا اے جو اوس
ویلے وی لوک آپس وچ گلاں ساڈی تراں اسی کر دے سُن۔
تے ساڈے مار اسی لفظ بولدے سُن۔ تے لفظاں دی آواز وی
ایہو جیہی سی۔

گجرات دے علاقے تحصیل پھالیہ دی بولی دا پورا پورا نقشہ
ساڈے سامنے آجاندا اے۔ اجکل دی بولی تے اوس ویلے دی بولی
وچ کوئی ایڈا فرق نہیں۔ صرف علاقے دا اثر ضرور موجود اے۔

بیکھو کیڈی صاف سنٹھری بولی اے ۔

» بابا سائیں والیاں فرمایا اے ۔ جو سائیں خود مختار اے

جو مٹدا ہئیں سو بند ائیں ۔ اوہ جیویں رکھے

تویں رہیے ۔ اوس تے کسے داعلم ناہیں ۔ اوہ

سب داعلم ہے ۔ کون سائیں نوں آکھے ۔ ایوں

نہیں تے ایوں کر ۔

اپہدے وچ ہے ”ٹوں ہئیں“ نہیں توں ”ناہیں“

کچھ ایو جیے فرق پائے جاندا ہے ۔ میرے خیال وچ ایہ لفظ

جھبٹھ بولی دا اصل روپ ہے ۔ جنہوں اجکل دیاں بولیاں نے

دغاڑ دتا اے ۔ حضرت نوشہ پیرؒ لے بڑی سوہنی تے سچی زبان

ورقی اے ۔ دادھا ایہ ہے شرع نے ہدایت دے ادکھے ادکھے

منسلے اپنی بولی وچ ایس تراں دتے نے جے انج معلوم ہوندا اے

جے ایہ گلاں اصل وچ ہین ای ایس جوہ دیاں ۔ ایہ فن دین دی

سچائی ہے ۔ جے دین ساری دنیا لئی سچا سچا اے ۔ ایس گل دی حقی

سچی دلیل اے تے نالے حضرت نوشہ پیرؒ دے کمال نوں ظاہر

کر دالے ۔

حضرت نوشہ پیرؒ اتد تھالے نوں سائیں تے تے صوفیاں ، حق

دیاں طالبان نوں سائیں والیاں دے لفظاں نال یاد کیتا اے تے

عام سنن والیاں نوں بابا آکھ کے بڑے ادب نال بلاوندے نے ۔

حضرت نوشہ پیرؒ سے اینہاں وعظاں وانماں سید شریف احمد
صاحب شرافت نے "مواعتظا نوشہ پیرؒ رکھیا اے۔ پر میں اینہاں
نوں" حضرت نوشہ پیر دیاں سمجھا دیناں "آکھدا ہاں۔

اینہاں نوں پڑھوتے حضرت نوشہ پیرؒ دیاں حقیقاں سچیاں
گلاں تے غور کرو۔ اپنی پُرانی ٹھبٹھ بولی دا ادب وی دیکھو جے ارج
توں چار سو سال پہلاں ساڈے دڈو ڈبیرے آپس وچ کس رُاں
گلاں کردے سُن تے بولدے سُن۔

احمد حسین احمد قلعدار می

یکم ستمبر ۱۹۶۸ء

کچھ موعظہ نوشتہ پیر کے ادبی انگ بارے

راز قلم جناب پروفیسر تجمل حسین صاحب ایم اے شعبہ انگریزی (زمیندار انس کالج گجرات)

پنجابی تے اردو دباں پرائیاں صوفیاں دیاں کتاباں دی تھنڈی
توں کوئی شخص وی منکر نہیں ہو سکدا تے جدوں دی حافظ محمود
شیرانی ہوراں وی "پنجاب میں اردو" تے فیرا ویدے پچھوں جناب
منظر محمود شیرانی ہوراں دے ترتیب دتے ہوئے "مقالات شیرانی"
سامنے آئے۔ اینہاں کتاباں دے ادبی انگ ہور دی اگھڑ گئے۔ کیوں
جے ایہو ای اوہ کتاباں نے جنہاں نہ صرف پنجابی ادب نوں مالامال
کر دتا اے۔ بلکہ اینہاں اردو زبان دے مڈھ تے ایہدے ودھن
پھلن وچ وی پڑیاں نوہاں تے سچیاں گلاں دسیاں نے۔ ایس باسے
سید شرافت نوشا ہی صاحب مدظلہ العالی دا دم غنیمت اے۔ جے
اوہ ایہ نایاب تے چوکھے اسی مہنگے ہیرے ڈھونڈھ ڈھونڈھ کے
تے ڈاڑھیاں پڑچولاں کر کے ادبی دنیا دے سامنے لیا رہنے
سید صاحب قبلہ دی پڑچول نے پن چھان توں نوکلیاں اردو زبان

دسے شروع بار سے دی نہیں نوں یاب کھولے تے: مواعظ نوشتہ پیر...
 یا "نوشتہ پیر دی سمجھاؤنی" دی ایسے اسی سلسلے دی اک مہل موٹی کرطی
 اے۔ ایس کتاب وچ حضرت نوشہ گنج بخش قدس سرہ العزیز دے
 چار وعظ نے جیڑے جناب شعلین احمد شرافت صاحب قبلہ
 نے اپنے خاندانی کتب خانہ دے قلمی بیاضاں وچوں تے پنجاب یونیورسٹی
 لائبریری لاہور دیاں کتاباں وچوں ڈھونڈھ کر کے نقل فرمائے تے
 تے ابدھا توکراونہاں ایس کتاب دے مقدمے وچ کر دتا اے۔

اینہاں وعظاں دی دینی تھرتے بڑی صاف تے روشن اے
 دین اسلام دی تبلیغ وچ حضرت نوشہ گنج بخش پیر امار اللہ برٹانہ
 دارتہ بڑا اچا اے۔ ایہ اک منی پردنی تے جانی پچھانی گل اے۔
 پئی اردو تے پنجابی دا گھٹ ودھ سارا اسی پرانا خاندانہ

(DIDACTIC LITERATURE) اے اینہاں کتاباں
 وچ کسے "حسن" دی تلاش تے پڑچول کچھ خاص چیزاں سامنے نہیں لیا
 سکدی۔ ہاں اسی ایہ کدی وی نہیں مہل سکدے۔ پئی ایہو جیہیاں
 کتاباں نے زبان نوں نکال تیک پہنچا دتا۔ تے ایہو اسی اینہاں دی
 ادبی تھرتے وی اے۔ صوفیاں تے مبلغاں نے اک پاسے تے لوکاں
 دی روحانی صفائی دے سامان کیتے تے دو جے پاسے اوہ لاشعوری طور
 تے ادب تے زبان دیاں بنیاداں بندھے رہے۔ اچھے ادب
 تے زبان دی شوہ جمرانی اینہاں اسی لوکاں دی محتاج اے۔ حضرت

سید شرافت صاحب نام نطلہ دی پن چھان دے مطابق مواضع دے
 لکھے جانے دا زمانہ ۱۹۹۰ء اے۔ ایہ زمانہ حضرت شیخ فرید الدین
 ابراہیم (فرید ثانی) حضرت مادھو لال حسین۔ عبد اللہ لاہوری، شاہ شرف
 تے حکیم درویش ہوراں دا زمانہ اے۔ ایس وارے وسیع پنجابی زبان
 تے اپنے کمال اُتے ایسی۔ اینہاں بزرگاں نے ایدے علاوہ
 اردو زبان۔ یا ہندی زبان دے نمونے دی پیش کیتے۔
 حکیم درویش ہوراں دی کتاب خیر منکھ دے پہلے صفحہ تے لکھیا
 اے۔ پٹی ایس کتاب دی زبان ہندی اے۔ ایہ نسخہ ۱۲۸۰ء دا
 چھپیا ہویا اے۔

کسے دی زبان دی ادبی روپ دی سید بٹوں دڈی صفت اودھا
 "تاثر نے اودھی سلاست (LYRICAL QUALITY) ہندی اے
 مواضع دی ادبی اہمیت واسب توں روشن اکھراہی اے۔ پئی ارج توں
 کوئی چار سو روپے پہلاں حضرت نوشہ پیر نے سانوں اک اجیہی زبان
 دتی جیہڑی اپنے ہر پاسے توں اک پوری ادبی زبان اے۔ تے انسی ارج
 دی اینہاں وعظاں توں پڑھن ویلے کوئی اچرج کیفیت نہیں محسوس
 کردے۔ پہلے وعظ دا پہلا فقرہ اے "بابا سائیں والیاں فریابا ہے؟
 ساڈے دھیان نوں پورے طور تے اپنے ول کھج لبند اے۔ شروع
 توں لے کے آخر تک ساری زبان دی ایہ سبک (چاستنی) نام ہندی
 اے، میراٹھ اردو زبان دے پہلے وڈے نثر نگار گئے جان دے

نے۔ تے اینہاں دی زبان دی خوبی ایہ اے۔ پئی اوہ بالکل گل
 کتھ دی زبان اے۔ "موا عظمٰی نوشتہ پیر" ایس گل دا جیوندا جاگدا
 ثبوت اے جے میرامن توں بہت پہلاں پنجاب دے خطے وچ
 اک ایسی زبان دا تصور پایا جاندا اے جیہڑی مٹھیٹھ گل کتھ دی
 زبان ہووے۔ تے ایہدے حرف حرف دے وچ ادبی سک
 دباں پھولاں دی بہار ہووے۔ پہلے وعظ وچ حضرت نوشہ
 گنج بخش فرماوندے نے۔

"بابا! ہک چھوکا اسرافیل دا بناوٹ دے
 ڈھاہن والا۔ جیوندیاں دا مارن والا ہے، تے
 دوجا چھوکا ڈھٹھے اُسا رن والا۔ تے موئے
 جواون والا ہے۔"

ایس نثر دا اک اک لفظ ول دباں ڈوہنگیاں دے وچ بہ
 جاندا اے۔ حضرت نوشہ پیر لوکاں دے دلاں تے دماغاں وچ خدا
 دا خوف رچاوتا چاہندے نے۔ دیکھ لو نیکی نیکی فقرے اثر نال
 کئے بھرے ہوئے نے۔ اک ادھا لفظ کدھرے کدھرے اج
 سالوں اوکھا جا پدا اے۔ تے ایہدا سبب علاقائی اثر اں دے
 علاوہ ہور کچھ نہیں۔ حضرت نوشہ پیر اک ایسے خطے نال تعلق رکھدے
 سن جتھے دی زبان اج دی، ایس ثقافت تے تمدن دی ترقی دے
 دور وچ عام تے خاص کوشہری دستیاں دے واسیاں لئی لہاوا اے

ابیں واسطے ہے اسی مواعظ دی زبان تے ایہ گوہڑے لائے۔ پئی
 ابیں نثر وچ ایسے لفظ آجاندے نے۔ جیہڑے ایہدی روانی
 تے سداست نوں ڈنگدے نے۔ بالکل جھوٹھ اے۔ ایسے ویلے
 دی کوئی زبان۔ جنہوں اسی غلطی نال اردو دی ابتدائی شکل آکھنے
 آل ر غلطی نال میں ابیں لئی کہیا اے جے اردو دا اصلی گھر تے
 پنجاب اے۔ ایہدے بارے وی آگے گل کتھ ہوسے دی، ایہو
 جیسے علاقائی اثراں نال بھری پئی اے، میرا کہن دا مطلب صرف
 ایہ اے پئی ابیں پرانی زبان تے ابیں تراں دے گوہڑے جے
 کم علمی نہیں تے تنگ نظری دا ثبوت ضرور ہے۔

مواعظ دی ساری دی ساری نثر خطابی نثر اے۔ خطابی
 نثر دے وچ اک تے گل بات دا ڈنگ تے دو جے ادبیت ضرور
 موجود ہونی چاہی وی اے۔ نہیں تے نہ اوہ نثر نہدی اے
 تے نہ خطاب یا لیکچر۔ حضرت نوشہ پیر ہرنویں گل بابا! آکھ کے
 مڈھ بھدے نے۔ تے لفظ بابا توں ای ایہ گل ظاہر ہوندی اے۔
 پئی اوہ کوئی گل بات کرن والے نے۔ تے ایہدے بعد بغیر کسے
 ایچ پیچ دے اپنا مطلب بیان کردیندے نے۔ چوتھے وعظ وچ
 فرماوندے نے۔

۱۔ ”بابا! جاں حضرت صالح پیغمبر نے نمود تے قوم

اوسدی نوں کفر متحول مہکیا سی۔ تاں اونہیاں

وڈیائی دے غرور نال او نہاں نوں کچھ نہ جاتا، تے
کہیا نہ مہیا۔ تے وپر پئے۔ تا کھچا ون لگے۔ تے
دکھا ون لگے۔

تمہیجے وعظ نوں انج شروع کر دے نے۔

۲۔ ”بابا جے توں واٹ سچی سدھی۔ سوئی۔ سوکھی۔ سائیں
والیاں دی ملیں۔ تاں کہیں ناں تھڑیں تے کہیں ناں
تھڑیں“

نثر دے دئے اقتباس سدھی سادھی مدعا نگاری دا نمونہ
نے۔ اج دے پڑچولی کہندے نے جے اردو نثر وچ مدعا نگاری نوں
سب توں پہلے ٹورن والے میرزا غالب مرحوم تے سر سید احمد خاں
نے۔ پر موعظ دی نثر جیٹری دسویں صدی، بحری دے چھیکڑ
وچ لکھی گئی اے۔ ایہہ سب توں وڈا کمال اسی مدعا نگاری اے
دو جے اقتباس وچ ”سچی سدھی سوئی سوکھی“ تے ”تھڑیں
تے تھڑیں“ دے لفظاں نے نثر وچ راگ پیدا کر دتا اے۔ ایس
ساری گل بات توں اسی نتیجہ ایہ کڈھنے آں۔ پئی موعظ دی نثر
دے وچ جے بغیر ارل پرل تشبیہاں تے علامتاں دے ادبی شیرینی
تے مدعا نگاری نوں سامنے رکھیا گیا اے تے ایہدے نال نال
ایس دے وچ راگ دا رنگ وی کوئی گھٹ نہیں۔

ہن اسی اک بڑی نازک پر بڑی پکی پیڑی گل دل دھیان کرنے آں۔

پروفیسر قریشی احمد حسین احمد قلعہ داری۔ چیہڑے ادبی تحقیق تے
 AUTHORITY دادرہ رکھدے نے۔ اونہاں دا خیال اسے
 پئی ایہ اود نثر اسے چیہڑی اردو نثر دا ڈھ اسے۔ تے انج نگداکے
 جوہی ایہ لہجی ای اردو دے سائے مختلف گئی اسے۔ قریشی صاحب
 دی ایہ گلی بڑی سہارو اسے۔ مواعظ دی ساری نثر قواعد دے
 لحاظ تال اردو نثر معلوم ہوندی اسے۔ نہ صرف قواعد دے لحاظ تال
 بلکہ اکھڑی علاقائی لغت تے گل بات دے اثر نوں کڈھ کے اردو
 ای اسے۔ تے وکن دی ابتدائی اردو وانگوں ایہدے وچ فارسی
 تے عربی تے ہندی دارلا دی بہت گھٹ اسے۔ تے جے ذرا دھیان
 تال پڑھیے تے ایس نثر وچ ہندی آمیزش باکل ای نہیں۔ پہلا فقرہ
 ای۔ ”بابا سائیں والیاں فرمایا ہے“

ایہدے اردو دی بنیاد ہون دی دلیل اسے۔ ایہ اک بڑا دلچسپ
 تحقیقی موضوع اسے تے ایس ویلے ایہدی گل بات دا موقع نہیں
 مواعظ دی نثر وچ جے کوئی مشکل ہے تے ایہی اسے پئی ایہدے
 وچ علاقائی لفظ آجاندے نے۔ چیہڑے ہر اردو۔ یاں پنجابی والا آدمی
 سمجھ نہیں سکدا۔ سید شرافت نوشا ہی صاحب قبلہ نے حاشیے تے ایسے لفظاں
 دا فرہنگ تیار کر کے اپنے مرتب ہون دا پورا پورا ثبوت دے دتا اسے

تجمل حسین محلہ بیگم پورہ گجرات

۱۳ ستمبر ۱۹۶۸ء

تعارف

راز قلم جناب مولانا محمد لطیف صاحب قادری نوشتا ہی بی اسے
خطیب جامع غوثیہ راج گڑھ - لاہور -

فقر دی اصطلاح و بیج صوفیاں دے چوالاں سلسلیاں نوں بڑا اچھا
مقام حاصل اے۔ جنہاں دے نال ایہ نے۔

”قادریہ • سہروردیہ • چشتیہ • نقشبندیہ“

تے ایہ سارے خاندان کسے نہ کسے طرح قادری سلسلے توں فیض یافتہ
نے۔ تے اپنے آپ نوں قادری سہروردی - قادری چشتی - قادری نقشبندی
اکھوان نوں اپنا فخر سمجھدے نے۔ کیوں جے حضرت غوث الثقلین رضی
دا ارشاد اے جے میرا قدم سب اولیاء اللہ دیاں گردناں اٹے
ہے۔ تے صحیح وی ایہو گل اے جے حضرت غوث اعظم رضی تصدیق
دے بغیر کسے شخص نوں ولایت دا درجہ حاصل نہیں ہوندا۔ وارث شاہ
ہوراں نے فرمایا ہے

روز حشر دے پیر دیاں طالبان نوں تھیں سچے ملن گیاں پیریاں نی
باہجھ ایس جناب دے پاڑناہیں لکھ دھونڈے پھرن فقیریاں نی
ایس سلسلے عالیہ قادریہ و بیج اک کامل بزرگ حضرت شاہ حاجی محمد نوشتہ
گنج بخش اکبری عہد دے جلیل القدر مشائخ و چوں گذرے ہین۔

جنہاں توں سلسلہ نوشاہیہ چلیا اے۔ اوہ علم تے عرفان دا سہرہ چشمہ
تے خدادے رستے دی طرف ہدایت کرنے والے آفتاب عالم تاب
سن۔ اونہاں دا کلام ثقہ تے جوامع الکلم ہے۔ اردو تے پنجابی۔
نظم تے نثر وچ کامل فن والے اُستاد نے۔ اوہ اپنے زمانے وچ
ظاہری تے باطنی علماں دے دریائے ناپید کنار سن۔ اونہاں دا
کلام جو ادب دے بہترین جواہر پارے اے، اوں زمانے وچ
چھاپے خانے نہ ہونے دی وجہ توں منظر عام تے نہ آسکیا۔ ساڈے
محترم کرم فرما حضرت سید شریف احمد شرافت نوشاہی۔ جو حضرت نوشہ
پاک دی اولاد وچوں نے تے فی الواقع بحر العلوم نے اونہاں اپنے
ذاتی کتب خانے۔ تے پنجاب یونیورسٹی لائبریری دیباں قلمی کتاباں وچوں
حضور دے چار و عظیم جمع کر کے مرتب کیتے نے۔ جو علم ادب دا نادر نمونہ
نے۔ تے اوہ ہن ناظرین دے سامنے بدیہ پیش کر رہے نے۔ امید اے
جے ایس فن والے لوک ایس نوں پڑھ کے تے حضرت نوشہ پاک دی ادبی
عظمت دا اعتراف کرن دے۔ تے حضرت سید شرافت دی محنت تے کاوش
دی وی تحسین کیتویں بغیر نہ رہ سکن دے۔

میری دعا ہے جے اللہ تعالیٰ حضرت سید شرافت صاحب دی عمر
وچ برکت عطا فرماوے تے اونہاں دے علمی ذوق توں استفادہ کرن دی
سناؤں توفیق بخشے۔ آمین۔

محمد لطیف قادری نوشاہی برقدازی

۸ دسمبر ۱۹۶۸ء

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط

مقدمہ

نحمدہ ونصلی علیٰ رسولہ الکریم

شروع توں لے کے آج تک صوفیائے کرام رحمہم اللہ دین حق
دی تبلیغ کر دے آئے سن۔ بعضیاں نے عربی، فارسی و سچ ایہ خدمت
کیتی اے۔ نئے بعضیاں نے اپنی بولی یعنی پنجابی زبان و سچ و سچ نصیحت
کر کے لوکاں نوں ہدایت دے راہ آتے لایا اے۔ اینہاں بزرگاں
و چوں اک بلند شخصیت شیخ الاسلام۔ حضرت شاہ حاجی محمد نوشہ
گنج بخش قدس سرہ دی اے۔ جنہاں دا جدی خاندان سادات علوی
پیو وادیوں بزرگی تے سجاوت تے ولایت و سچ مشہور معروف سی۔
آپ دے باپ حضرت سید حاجی علاؤ الدین صاحب نے ست حج
گیتے ہوئے سن۔ آپ دی بانی صاحبہ داناں حضرت بی بی جیو بی
صاحبہ سی۔ جو مائی رابعہ بصری دے دانگن بڑی پاکباز۔ تے
عابدہ زاہدہ۔ ولیہ کاملہ سان۔ آپ دی پیدائش سلیم شاہ عرف
اسلام شاہ ولد شیر شاہ سوری دے زمانے وچ ۱۵۹۶ء وچ اک
چھوٹے جیے پنڈ گھوگانوالی وچ ہوئی، جو تحصیل پھالیہ وچ اچے
دی موجود اے۔ آپ نے جاگو تارڑاں دے درس وچ حافظ

53416

بڑھاتے حافظ قائم الدین ہوراں توں قرآن مجید حفظ کیتا۔ تے ہور
 معقول تے منقول علماں وچ وی پوری پوری سند حاصل کیتی۔ تے
 جدول جہان ہوئے۔ آنتری سال وی عمر وچ قادری سلسلے دے
 اک مشہور بزرگ حضرت سخی شاہ سلیمان نوری دے ہتھ مبارک تے
 بیعت دا شرف حاصل کیتا۔ اوہ بزرگ ۱۰۱۲ھ وچ فوت ہوئے۔

اونہاں دا دربار مہلوال شریف ضلع سرگودھا وچ موجود اے۔
 آپ نے تھوڑے عرصے وچ جذبے تے سلوک دے مرتبے
 طے کر کے خلافت پائی۔ تے اپنے مرشد صاحب دے حکم نال اپنے
 ارشاد تے ہدایت دی جگہ دریائے جہناں دے پریت والے کھائے
 تے نوشہرہ تارڑاں نوں مقرر کیتا۔ جو کچھ عرصہ توں کچھے ساہن پال شریف
 دے نال تے مشہور ہویا تے اجے تک موجود اے۔ حضرت نوشہرہ پیر
 دی وفات شاہجہان بادشاہ دے زمانے وچ ۱۰۶۲ھ وچ ہوئی۔
 تے ایسے پند وچ اسی دفن ہوئے۔ ایسے تیک آپ دی درگاہ شریف
 ایسے اسی جگہ تے خلقت دی زیارت گاہ اے۔

حضرت نوشہ صاحب نے اپنی زندگی خدا دے راہ تے وقف
 کیتی ہوئی سی۔ جو کوئی آپ دے دروازے تے آیا۔ خالی نہیں گیا
 آپ نے پنجابی زبان وچ، نظم تے نثر وچ اپنی تبلیغ نوں جاری رکھیا
 اک فرانسیسی مستشرق گارساں دتاسی دے قول دے مطابق
 آپ دی تبلیغ نال دو لکھ غیر مسلم۔ اسلام دے حلقے وچ آئے۔

آپ دا کلام علم تصوف تے توجہ دتوں علاوہ ادب دے درج سند
منیا جاندا اے۔

آپ دا کلام دو قسم دا اے۔ کچھ اردو تے کچھ پنجابی۔ اردو
زبان دی نظم و سچ تے آپ توں پرانا کوئی کلام پنجاب وچ ثابت
نہیں ہويا۔ معلوم ہوندا اے بے حافظ محمود شیرانی ہوراں نوں حضرت
نوشہ صاحب دے کلام دا پتہ نہیں چلیاتے ناں اوہ پرانیاں قلمی بیاضاں
اونہاں دی نظر توں گذریاں نے۔ جہاں وچ آپ دا کلام درج سی
ایسے واسطے اونہاں نے اپنی کتاب ”پنجاب میں اردو“ وچ آپ دا کلام
تہیں لکھیا۔

آپ دا پنجابی کلام دوہاں طرح دا پایا جاندا اے۔ نظم دی تے نثر دی۔
نظم تے ہزاراں دی تعداد وچ اشعار موجود نے۔ نثر وچ آپ دے چار
واعظ ہتھ لگے نے جو کھیٹھ پنجابی تے علاقہ بارہ دی زبان وچ لکھے ہوئے
نے۔ ایس توں پتہ چلدا اے۔ بے اکبر بادشاہ دے زمانے وچ پنجاب
دی بولی کس طرح سی۔ تے ہن تک زبان وچ کتنا فرق پئے گیا اے۔
ایہ آپ دے چار واعظ اپنے ذاتی جدی کتب خانے دی قلمی
بیاضاں وچوں تے پنجاب یونیورسٹی لائبریری لاہور دیاں کتاباں دی
پرچول کردیاں ہوياں لدھے نے۔ ایٹھے اونہاں توں اکٹھا لکھ کے
ابدھاناں ”مواعظِ نوشہ پیر“ رکھیا اے۔ تے ایس دے اوکھیاں
لفظاں دے معنے لغت دیاں کتاباں وچوں ڈھونڈ کے۔ حاشیے اُتے

لکھ دتے نے۔

صراحت دے نال تے کہہ رہے کھیا ہویا نہیں ملیا۔ پڑھ کر ادا دے
نال دو نہہ و جہاں توں معلوم ہوندا اے جے ایہ وعظ تقریباً ۱۹۹۰ء
دے وچ لکھے گئے نے۔

پہلی وجہ ایہ ہے جے ۱۹۸۸ء وچ (عمر ۲۹ سال) حضرت نوشہ
صاحب نے حضرت سخی بادشاہ دے ہتھ تے بیعت کیتی سی۔ تے
اوسے سال اسی خلافت ارشاد توں مشرف ہوئے سن۔ تے اودوں
ہی مرشد صاحب دے حکم دے مطابق آپ نے تبلیغ دا سلسلہ جاری
کردتا سی۔ تے ایہ وعظ وی اوسے قریب زمانے دے اسی ہوسکدے تے۔
دوجی وجہ ایہ ہے جے آپ نے اینہاں چوٹاں وعظاں وچ تصوف
تے توجید دے گہرے مسائل۔ تے ڈونگھے حقائق نوں نہیں چھپریا۔
ابتھوں وی ایہ گل ثابت ہوندی اے۔ جے الظاہر عنوان الباطن
دے حکم دے مطابق۔ آپ نے سب توں پہلاں شرعییت دے ظاہری
احکام ول اسی لوکاں نوں ترغیب دینے دی کوشش کیتی۔ جتھوں
ایہ اسی پتہ چلدا اے جے ایہہ وعظ آپ دے ابتدائی زمانہ دے
اسی ہوسکدے نے

آپ دا ایہ طریقہ سی جے اللہ تعالیٰ نوں "سامیں" دے لفظ
نال یاد کروے۔ سان، تے صوفیاں تے حق ویاں طالبان نوں سامیں
والے "یا سامیں لوک" یا سچے "کر کے اکھدے سان۔ تے وعظ وچ

حاضراں تے سُننن والیاں نوں "بابا" کر کے مخاطب کر دے سان تے
کے ویلے بھائی "دی آکھ دے سان۔

ایہاں وسطیاں توں ایہ وی پتہ چلدا اے۔ بے آپ اپنی تقریر
وچ خدا توں ڈرنے، تے اللہ والیاں دی تابعداری کرنے۔ تے
پرہیزگاری اختیار کرنے۔ تے دل نوں صاف کرنے، تے سچ بولنے
دیاں نصیحتاں کر دے سان۔ تے تھاؤں تھا میں پیغمبراں دیاں رقصیاں
دیاں مثالاں دے کے سچھی طرح سمجھان دی کوشش کر دے سان۔

ایس توں سچھے میں اپنے محسن دوستاں دا بڑا ممنون ہاں۔ جنہاں
نے ایس کتاب دے مرتب کرنے وچ میری امداد کیتی۔ خاص کر کے۔

۱۔ جناب مولانا قاضی عبدالنبی صاحب کوکب ایم اے خطیب جامع تاج شاہ چیمبر لین روڈ۔ لاہور
جنہاں دی وساطت دے ناں مینوں پنجاب یونیورسٹی لائبریری
لاہور دیاں کتاباں ویکھن دا موقعہ ملیا۔

۲۔ جناب حکیم محمد موسیٰ صاحب امرتسری۔ ایس کتاب دے حاشیہ
لکھنے۔ تے اوکھیاں حرفاں دے معنی لکھنے دے واسطے حکیم صاحب

دیاں دوہرہ کتاباں توں میں فائدہ اٹھایا۔ جنہاں دے ناں ایہ نے

۱۔ ہندی لغت اردو۔ مولفہ راجہ جیسور راؤ۔ اصغر (ورما)

والی سمستان دوم کنڈہ ۱۹۳۸ء مطبوعہ زندہ طلسمات فائن

آرٹ پریس۔

۲، فیروز اللغات اردو جدید، مولفہ مولوی فیروز الدین صاحب

۳۔ جناب مولانا قریشی احمد حسین صاحب احمد قلعہ داری ایم اے اردو۔
ایم اے فارسی۔ ایم اے عربی، ایم او۔ ایلی پروفیسر زمیندار کالج گجرات۔
جنہاں نے ایس کتاب دا بڑا سوہنا پیش لفظ لکھ کے ایس نوں
اُجاگر کر دتا۔

۴۔ جناب پروفیسر تھیل حسین صاحب ایم اے شعبہ انگریزی زمببندہ
سائنس کالج گجرات۔

جنہاں نے ایس کتاب دے ادبی رنگ بارے سچیاں موتیاں ورگا
مضمون لکھیا۔

۵۔ جناب مولانا محمد لطیف صاحب۔ قادری نوشاہی برقندازی
خطیب جامع غوثیہ۔ راج گڑھ۔ لاہور۔

جنہاں نے ایس کتاب نوں بڑی پریت دے نال۔ تے بڑی
کوشش تے خرچ دے نال چھپوا کے شائع کیتا تے حضرت نوشہ گنج بخش
دے ایس تبلیغی فیضان نوں عام کر دتا۔

اللہ تعالیٰ انہاں ساریاں یاراں دوستاں نوں اپنی جناب سچوں
بہت وڈا اجر عطا فرمائے۔ آمین

امید اے جے پڑھن والے حضرات ایس نوں فائدہ اٹھا کے سادے
حق و سچ نیک دُعا کرن توں دریغ نہ کرن دے۔ والسلام

سید شریف احمد شرافت نوشاہی عفا اللہ عنہ

ساکن ساہن پال شریف۔ ضلع گجرات

۱۴ اپریل ۱۹۶۸ء

پسلا و غظ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بابا۔ سائیں والیاں فرمایا ہے۔ جو سائیں خود مختار ہے۔ جو مندائیں سو بندہ نہیں۔ اوہ جویں رکھے تویں رہیے۔ اوس تے کسے دا حکم ناہیں۔ اوہ سب دا حاکم ہے۔ کون سائیں نوں آکھے ایوں نہیں تے ایوں کر۔ تے کون سائیں نوں پچھے جو ایوں کیوں کیتو۔ سائیں دا حکم ڈاڈھا ہے۔ کافراں دی جند دکھیں عذابیں نکدی ہے مردیاں کئی ارمان دنیا دے کر دے ہن۔ جند اوہتاں دی جویں کوئی ندی وچ بٹی مار کے اپنے آپ نوں لوکائے۔ تویں توں توں

۱۔ سائیں والے = اہل اللہ اللہ والے ۱۲۔ سائیں = خدا تعالیٰ۔ مالک (مندی لغت اردو) ۳۔ جو مندائیں = جو ماتھے ۱۲۔ جویں = جس طرح ۱۲۔ تویں = اسی طرح ۱۲۔ ۴۔ ایوں = اس طرح ۱۲۔ ڈاڈھا = غالب ہے ۱۲۔ جند = جان۔ روح (فیروز اللغات) ۵۔ دکھیں = تکلیفوں سے ۱۲۔ ارمان = تمنا۔ حسرت۔ افسوس (فیروز اللغات اردو جدید) ۶۔ ندی = بہتا ہوا پانی۔ رود (مندی لغت اردو) چھوٹا دریا۔ نہر۔ نالہ (فیروز اللغات اردو جدید) ۷۔ بٹی = غوطہ ۱۲۔ لوکائے = چھپائے ۱۲۔ لوں = بالی۔ مسام۔ ۱۲۔ شرافت

دے بیٹھ۔ تے نو نہہ دے بیٹھ۔ تے کئی کوٹھڑیاں دے وچ
 ڈروسی چھیدی لکدی پھردی ہے۔ پر ملک الموت اوس دی سہی نال
 بٹی کھائے کے جاہ آپڑ دا ہے۔ تال تے وڈا عذاب ہو یا۔ تے
 مومنناں دی جند خوشی نال سوکھی سکھالی نکل کے اپنے اصلی دیس مقام
 نون جا پہنچدی ہے۔ کیوں جو اوہ تان دنیا دی عاشق مشتاق ناہیں۔ ہتھوں
 بندھاں توں چھٹ پوندے ہن۔ پر دیسوں مرط دیس پہنچدے ہن۔
 وطن دی خوشی نال، پل ڈھل لاوندے ناہیں۔ تان تے مومنناں دی روح

لے بیٹھ = یعنی تے نیچے زیر (منہدی لغت اردو) لے نو نہہ = ناخن ۱۲ لے کوٹھڑی یعنی
 کرہ (فیروز اللغات اردو جدید) لے لکنا = یعنی چھپنا (فیروز اللغات) پوشیدہ ہونا (منہدی
 لغت اردو) لکدی یعنی چھیدی ۱۲ لے آپڑ دا = یعنی پہنچتا ہے ۱۲ لے تان = یعنی تب
 لے سوکھیہ = آرام۔ خوشی (منہدی لغت اردو) لے سکھالی = آرام کے ساتھ
 لے دیس = ملک۔ وطن۔ (فیروز اللغات اردو جدید) دیار۔ کشر۔ ولایت۔

مقام۔ سمت۔ جانب ۱۲ (منہدی لغت اردو) لے بندھ = سفر ۱۲
 لے چھٹ = چھوٹا ہوا۔ علیحدہ۔ جدا۔ مستثنیٰ (فیروز اللغات اردو جدید)
 یعنی خلاصی پا جاتے ہیں۔ ۱۲ لے پردیس = بدیش، ملک بیگانہ۔ دیار غریب
 (منہدی لغت اردو) دوہرا ملک (فیروز اللغات اردو جدید) لے پل = گھڑی
 کا ساٹھواں حصہ۔ منٹ۔ دم۔ آن۔ لمحہ۔ پلک (منہدی لغت اردو) پلک
 جھپکاتے کا وقفہ۔ سیکنڈ (فیروز اللغات اردو جدید) لے ڈھل = تاخیر

(شرافت)

واسطے ملائک تبیحاں کر دے عرشوں اتر کے آگالیندے ہیں۔ تے بہشت
لے جاوندے ہیں۔ واہ واہ طالع بخت تنہاں دے جنہاں نوں ایڈا
آور ملدا ہے۔

بابا۔ فرشتے تاں ایس دنیا دے کماں سنوارن نوں کمی بے انت
ورگا ہوں مقرر کیتے ہوئے ہیں۔ جو کم کار بندائے سوراہا ہے۔ سو ملائک
کر دے ہیں۔ مارن تے پھیر جو اون ایہ بھی حکم نال ہوندا ہے۔ حساب
عملاں داتے جزائیں ایہ بھی امر نال ہے۔

لہ آگا = پیش۔ سامنا در فیروز اللغات اردو جدید (استقبالیہ ۱۲ لہ ایڈا = اتنا۔
استقدر ۱۲ لہ آدر = عزت در فیروز اللغات اردو جدید) تعظیم۔ حرمت۔ قدر و منزلت
احترام۔ خاطر مدارات۔ توفیر۔ آؤ بھگت۔ تواضع (مندی لغت) لہ سنوارن = یعنی
سنوارنے ۱۲ لہ = یعنی بے شمار ۱۲ لہ بندا = بننا۔ یا بن جانا۔ تیار
ہونا۔ درست ہونا۔ تصنیف و تالیف ہونا۔ ایجاد ہونا۔ مکمل ہونا۔ اتفاق ہونا۔
موقع پڑنا۔ ہونا۔ سنودنا۔ قائم رہنا۔ سلامت رہنا۔ کام بننا۔ تعمیر ہونا۔ امیر ہونا
خوش ذائقہ ہونا۔ صلح ہونا۔ آراستہ ہونا۔ کسی درجہ پر پہنچنا۔ حاصل ہونا۔ احمق
بننا۔ بھیس بدلنا۔ موقع ملنا، تکلف کرنا۔ (خیروز اللغات اردو جدید) لہ
سوراہا = سوراہا ہے ۱۲ لہ مارنا ۱۲ لہ جلانا۔ زندہ کرنا ۱۲ لہ

(شرافت)

بابا۔ ہک پھوکا اسرافین دا بناوٹ دے ڈھاہن والا۔ جیوندیاں دے مارن والا ہے۔ تے دو جا پھوکا ڈھٹھے اسارن والا تے موسے جوادن والا ہے۔ ایہ بھی سبھو حکم نال ہے۔
 پیر بابا۔ ہر حال تے ہر ویلے سچ پتنگا رفیق ہے۔ کوڑ مندا سا تھی ہے۔ کوڑیاں دا دل اوڑک دھکسی تے دھکسی اکھیں ہٹھاں ہوسن۔ دہشت ڈاڈھی پوسی تے سخت پشیمان ہوسن۔

لے پھوکا = پھونک۔ نفع صور۔ ۱۲ پھونک، وہ ہوا جو منہ کے ذریعے زور سے نکالیں۔ سانس۔ رُوح۔ دُم دُعا۔ وغیرہ (فیروز اللغات اردو جدید) لے بناوٹ = عمارت بنی ہوئی۔ بناوٹ، ساخت۔ تصنع۔ دکھاوا۔ سخن سازی۔ جھوٹ۔ مکر و فریب (فیروز اللغات اردو جدید) لے گرانے والا۔ ۱۲ لے تعمیر کرنی والا۔ ۱۲۔ اسارا۔ چھپر۔ سائبان جو خس یا سفال سے بنا ہو۔ ڈیورھی۔ نکلنے کا راستہ۔ برآمدہ (سنہدی لغت۔ فیروز اللغات) لے رفیق = دوست ۱۲ لے کوڑ = جوڑھ ۱۲۔ کوڑ، احمق (فیروز اللغات اردو جدید) لے مندا = مدہم۔ ستا۔ بے رونق۔ سست۔ (فیروز اللغات اردو جدید) مند۔ آسی۔ دھیما۔ فقیرا۔ بڑا۔ ناقص۔ کم۔ شدت کا اہل ڈھیللا۔ پتلا۔ گند۔ احمق۔ نیچ۔ بد قسمت (سنہدی لغت اردو) لے ساتھی = ہمراہی (فیروز اللغات اردو جدید) لے ڈر جائے گا ۱۲ لے دھڑکن = بیقراری ۱۲ دھڑکنا۔ بیقرار ہونا۔ خوف کھانا ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لے نیچے ۱۲ لے دہشت = ڈر (فیروز اللغات اردو) لے پشیمان = شرمندہ۔ پھپھانے والا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) (شہافت)

قادر دی قدرت اگے اوکھ کاٹی ناہیں۔ حکم دے جاری ہوں نوں ویرم نہیں لگدی۔

بابا۔ اُبھت بُھت سارے اسرافیل دا عہدہ ہے۔ تے اگے بھی وڈے کافر منکر خدا دے ہوئے ہین۔ تے خدا والیاں سچیاں نوں ادہاں ناہیں مہیاں تے دکھ پیا دتا ہے۔ پر اوڑک سچ نوں جیت تے کوڑ نوں مار ہوندی رہی ہے۔ جوہں حضرت موسے (علیہ السلام) جاں وادی مقدس نوں سدھائے۔ تاں آواز ہو یا جواے موسے (علیک السلام) توں فرعون ول جاہ تے اوس نوں سچ آکھ جواوہ کوڑی دنیا دی مستی وچ آئے۔ گے اساتھوں پھر گیا ہے تے آپ نوں خدا آکھن اکھاون لگا ہے۔

۱۲ = مشکل = ۱۲ = ویرم = ویرم = اُبھت = ایسی شے جس کا کوئی وجود نہ ہو۔
معدوم = غیر موجود۔ غیر حاضر۔ (مہندی لغت اردو) = بُھت = نامعلوم۔ ۱۲ = دکھ =
تکلیف۔ کلقت۔ (مہندی لغت اردو) = آخر ۱۲ = جیت = فتح۔ ظفر (مہندی لغت)
جیت۔ فتح۔ فائدہ۔ غلبہ۔ برتری (فیروز اللغات اردو جدید) = ہار = شکست۔
نکان (فیروز اللغات اردو جدید) = وادی مقدس = یعنی وادی ایمن ۱۲ = سدھائے =
یعنی گئے۔ سدھارے ۱۲۔ سدھارنا = رخصت ہونا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) سدھارنا۔
جانا۔ رخصت ہونا۔ روانہ ہونا۔ (مہندی لغت اردو) = اساتھوں = ہم سے۔ ۱۲۔
۱۳ = پھر گیا ہے = منحرف ہو گیا ہے۔ ۱۲۔ ۱۳ = آکھن اکھاون = یعنی کہنے کہانے
لگا ہے۔ ۱۲۔
(شرافت)

سچ تھوں گھس کے گورنوں اختیار کر لیا نہیں۔ تاں اے موسے
 ر علیہ السلام، پہلے توں آکھ فرعون نوں جو تیری خوشی کفر تھوں پاک
 ہوون وچ ہے۔ تینوں سچی واٹ ساہیں ول سچھاؤن والی دکھالاس۔
 تاں توں گور تھوں سنگس۔ تے ساہیں تھوں ڈریں۔ تے ہک اللہ سچھا
 صحیح کر منیں۔ سو اللہ جو کھسے دا کو سا سچھا ہے۔ تاں حضرت موسے
 (علیہ السلام) سچے ہتھ وچ عصا پکڑ کے فرعون ول گئے۔ تے مہجرہ
 عصا والا دکھالیونے۔ تے حق دے راہ ول سد یونے۔ پر فرعون نے
 حضرت موسے (علیہ السلام) نوں جھوٹھا لبتے ناں منیاں۔ توڑے ول
 وچ ڈریاتے دھکیا۔ تاں تے حضرت موسے (علیہ السلام) ولوں پتھ کہہ کے

۱۱۔ سچ تھوں = یعنی سچ سے ۱۲۔ گھس کے = بھول کر۔ چھوڑ کر ۱۳۔ واٹ =
 راستہ۔ عمارت۔ ٹڈپ (مہدی لغت اردو) کے سچھاؤن = سچھانہ بتانا۔ (فیروز اللغات
 اردو جدید) سچھانہ دکھانا۔ سچھانا (مہدی لغت اردو) = سنگس = شرم کھائے۔
 رک جاتے ۱۲۔ سچھے وا = سب کا۔ ۱۳۔ سا سچھا = مشترک ۱۴۔ سا سچھ
 شام۔ دوستی (فیروز اللغات اردو جدید) = سچے ہتھ = دایاں ہاتھ ۱۴۔ سچھا۔ داہنا
 فیروز اللغات اردو جدید)۔

۹۔ جھوٹھا لیا = یعنی تکذیب کی۔ جھوٹھا بتانا ۱۲۔ تے توڑے = اگرچہ
 خواہ ۱۲۔ اللہ دھکیا = ڈر گیا۔ خوف زدہ ہوا۔ ۱۳۔ ۱۴۔ پتھ = یعنی
 پتھ (شرافت)

پتھ - ۱۳ -

مڑ گیا۔ تے ساحراں دے اکٹھے کرن دے اہر لگاتے سد کیتوس۔
 جو سارے سجناں لشکراں مصاحباں سنے آئے۔ مکتھے پوتے۔ جاں
 سجھا فرعون دے کول^{۱۲} آ اکٹھے پوتے۔ تاں اچی بول آکھوس۔ جو
 میں ساہیں وڈا تسادا ہاں۔ میں تھوں ہور وڈا اُتے کوئی نہاں۔ ایہ
 گل حضرت موسیٰ علیہ السلام فونخ اپنے لوکاں نوں سنکے کے ساحراں نوں

مقابل حضرت موسیٰ (علیہ السلام) دے کیتوس۔ تیس ویلے خدائے نوں
 جلال آیا۔ تے دنیا آخرت وچ فرعون نوں آل اہل سنے خراب کیتا۔
 ستر لکھ کافرناں فرعون دریا وچ غرق کر ماریا۔ تے اوسے پانی وچ

لے مڑ گیا = پھر گیا ۱۲ مڑنا۔ بل کھانا۔ لوسنا (فیروز اللغات اردو جدید) لے ساحر =
 جادوگر۔ (فیروز اللغات اردو جدید) لے اکٹھا = یکجا۔ ایک ساتھ۔ فراہم (فیروز اللغات اردو
 جدید) لے اہر = کوشش۔ تدارک ۱۲ لے سد = آواز۔ بلانا۔ دعوت ۱۲ لے شکر = فوج
 بھیڑ بھاڑ۔ چھاؤنی۔ کیمپ ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لے مصاحب = ساتھی۔ ۱۲
 (فیروز اللغات اردو جدید) لے سنے = بمعہ۔ سمیت ۱۲ لے مکتھے = اکٹھے ۱۲۔
 لے سجھا = یعنی سب۔ تمام۔ پورا۔ (فیروز اللغات اردو جدید)۔
 لے کول = پاس ۱۲ لے میں ساہیں وڈا تسادا ہاں = یعنی انا ربکم الاعلیٰ
 لے میں تھوں = مجھ سے ۱۲ لے گل = بات ۱۲ لے تیس ویلے =
 اُس وقت ۱۲۔ لے جلال = بزرگی۔ شان و شوکت۔ رعب و اب غصہ
 تیزی۔ سختی۔ ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید)

لے۔ آل اہل = قوم۔ خویش قبیلہ۔ تابعدار۔ پیروکار ۱۲۔ (شرافت)

آگ دے عذاب نوں ڈھویا۔

۲۱
تاں بابا۔ ایہ گلاں اگلیاں سُنیاں سچیاں نوں نَسلی تے دھیرج
ہوندی ہے۔ جو سائیں سچیاں۔ سچیاں دی واہر کردا آیا ہے، تے
کوڑیاں نوں ڈرکا ہے جو متاں کفر تھوں سنگن۔ تے ایمان قبول کرن۔
بابا لوکو! آسمان ول تکو۔ دیکھو جو کیسے ڈاڈھے اچھے موکلے
خالق خلقے ہیں۔ تے تو سائوں کوپیں اینہاں وچ زمین اُتے دسایا ہے
سائیں اوانے ڈاڈھیاں تھوں ڈاڈھے۔ وڈیاں تھوں وڈے ہن۔

۱۰ نَاخِذْنَهُ وَجَنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي آيَاتِنَا (۲۸) وَهَاتِي بِالْغُرُوثِ

سُوْعِ الْعَذَابِ۔ التَّارِيعِ صُرْتُ عَلَيْهِمَا غُدَاوَةً شِيَابًا ۱۰ ۳۵-۳۶

ہمت۔ جرات۔ برداشت۔ صبر۔ ثابت قدمی۔ استقلال۔ دلیری۔ بہادری۔ شجاعت (مندی)
لغت اردو (دھیرج)۔ مستعدی۔ مضبوطی (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۰ سائیں سچیاں۔ حق تعالیٰ
۱۱ سچیاں = صادقین ۱۲ واہر = مدد ۱۳ گوریاں = جھوٹے ۱۴ ڈرکاء
چھڑک۔ تہدید ۱۵ ڈرنا۔ دھارنا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۵ متاں = شاید
۱۶ تکو یعنی دیکھو۔ ۱۷ تگنا، دیکھنا۔ گھوڑنا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۸ ڈاڈھے =
سخت ۱۹ اچھے = بلند۔ ۲۰ اچا۔ اونچا۔ بلند۔ اعلیٰ۔ بڑا۔ بھاری۔ معزز۔ لمبا۔
افضل۔ بالا۔ (مندی لغت اردو) ۲۱ موکلے = فراخ۔ کھلے وسیع ۲۲
۲۳ اوانے = کاروبار۔ ابانا۔ بونا۔ نصب کرنا۔ اگانا (مندی لغت اردو)
(مشافقت)

بابا۔ آکھدے ہن جو آسمان پہلا۔ زمین تھوں پنج سے ورہے
 دے راہ تے اچا ہے۔ تے کھٹھ بھی اوس دا ایڈائی ہے۔ تے دو جے
 آسمان وچ مڑ ایویں پنج سے ورہے دا راہ بندھ ہے۔ اگے اُتے ایویں
 ایویں جا پے۔

پر بابا۔ آسمان وچ کدیں چھن گر لکھ نہیں ہوتی۔ سنگھدے
 تے بہور کر بھی نہیں کچھ پوندا۔

بابا۔ کوئی رات ول دیکھو جو کوں سارے جہان نوں کلویہ کر لیندی
 ہے۔ تے سکھ سواندی ہے۔ تے دن وٹوں دیکھو جو روشنائی کر کے
 سجھے نوں کم دھندھے لاوندا ہے۔ تے بھو میں ول دیکھو۔ جو کوں
 قدرت نال وچھائی بکھری ہے۔ تے چشمے، نہراں، کھوہ۔ کوں پیدا کیتے ہن

۱۔ کھٹھ = موٹائی ۱۲ = جا پے = معلوم ہو۔ ۱۲ = کدیں = کبھی ۱۲
 ۲۔ چھن = سوراخ ۱۲۔ چھنا۔ ٹوٹا ہوا۔ شکستہ۔ ٹکڑے کیا ہوا۔ حلقہ کیا ہوا۔
 رنہدی لغت اردو) ۳۔ گر لکھ = سوراخ ۱۲ = سنگھدے۔ نام معلوم۔

۴۔ بھو کر۔ چوراہو کر ۵۔ کوں = کیسے۔ کس طرح ۱۲ = کلویہرا = اندھیرا۔ سیاہ۔ گھیر لیا۔ ۱۲
 ۶۔ سکھ = آرام (فیروز اللغات اردو جدید) سکھ سکھم۔ آرام راحت۔ تندستی۔ امن تسلی۔
 آسائش۔ چین۔ خوشی۔ قناعت۔ فارغ البالی (رنہدی لغت اردو) ۷۔ دھندا = کام کاج
 مصروفیت۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۸۔ بھو میں = زمین۔ بھون۔ دنیا۔ جہان۔ عالم
 پانی۔ بہشت۔ آفرینش۔ کرۂ ارض۔ زمین۔ آدمی۔ ذی رُوح مخلوقات ۱۲ (رنہدی لغت اردو)
 ۹۔ وچھائی = بچھائی ۱۲ = بکھری۔ بکھرنا۔ پراگندہ ہونا۔ پریشان ہونا۔ بھر بھرا ہونا۔ گر پڑنا
 الٹ جانا۔ سھنا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۰۔ کھوہ = کنال ۱۲۔ (شرافیت)

تے پانی پاک پاکیزہ کدھیا ہے۔ تے جہڑا ڈنگراں۔ ڈھوراں، دھترال
 مرہواں۔ ماسنواں، پکھیاں دا ان، گھاہ، ساگ، پھل، پھول آگیا ہے
 بابا۔ پہاڑاں۔ پریتاں۔ روٹاں۔ سکھراں ول دیکھو جو کیجے۔
 واڈھے بھوئیں تے کہوڑ ٹھہرائے ہیں۔ جو زمین دھووا لہڑہ ناہیں کھاوندے
 پر بابا۔ جو کچھ سائیں بنایا ہے۔ سوتاں تساڈے بھلے، نفع
 فائدے واسطے کیتا ہے۔ تے تساڈے دھترال کان بنایا ہے۔ ایہ احسان

۱۔ ڈنگر = مویشی ۱۲۔ ڈھور = گائے وغیرہ۔ چوپایہ، جانور (مہندی لغت اردو)
 ڈھور = مویشی (فیروز اللغات اردو جدید) ۳۔ دھتر = بار بردار ۱۳۔ جہاڑ = کشتی۔
 (مہندی لغت اردو) ۴۔ مرہواں = بھینسیں ۱۲۔ ماسنواں = یعنی ماٹو۔ انسان بشر
 (مہندی لغت اردو) ۵۔ پکھی = یعنی پنکھی = پروار۔ پرندہ۔ طاہر۔ (مہندی لغت اردو)
 پنکھی = ایک قسم کی چڑیا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۶۔ اُن = بوجھن۔ کھانا۔ غذا
 خوراک۔ خورش۔ اناج۔ غلہ۔ ازوقہ۔ خصوصاً بچے ہونے چاول۔ (مہندی لغت اردو)
 اُن = غلہ۔ غذا (فیروز اللغات اردو جدید) ۷۔ گھاہ = گھاس۔ ۱۲۔ پریت = پہاڑ۔
 کوہ۔ جبل۔ (مہندی لغت اردو) ۸۔ پہاڑ = مشکل۔ کٹھن (فیروز اللغات اردو جدید)
 ۹۔ روٹھاں = روٹی۔ سرسبزی روئیدگی (مہندی لغت اردو) ۱۰۔ سکھراں = سکھر
 پہاڑ کی چوٹی۔ قلعہ۔ کوہ۔ سرا۔ طرہ۔ ستراج۔ کسی چیز کی اونچائی۔ مندروں کے اوپر کا گنبد۔
 ۱۱۔ بھلے = بھلا کی جمع۔ اچھے (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۲۔ کان یعنی کارن = سبب
 باعث۔ موجب۔ وجہ۔ لئے۔ موقع۔ ذریعہ۔ فعل۔ بنیاد۔ دلیل۔ واسطہ۔ علت۔
 (مہندی لغت اردو) کارن = سبب۔ خاطر۔ (فیروز اللغات اردو جدید)

سائیں دے جانو تے منو۔ ناں تے بابا جاں ڈاڈھا ہول وڈا قیامت
 داماوسی۔ تداں کجھ ناں ہوتے سنگسی۔ وڈے میدان وچ سب کوئی آکھڑوسی
 مڑکے جیوسی۔ کیتے دا پھل لے کھاوسی۔ تس ویلے ہتھ کجھ ناں آوسی۔
 کیتا گتے آوسی۔ جنہاں دُوڑ دُوڑ بھلیا یاں کیتیاں ہین۔ تلے خوشی ہوسن۔
 تے جنہاں دُوڑ دُوڑ منڈیا یاں کیتیاں ہین۔ سے افسوس کر سن۔
 بابا۔ تس دن دوزخ پدھرا نکل پوسی۔ تے سب کوئی دیکھسی۔ تے
 بہشت بھی ظاہر باہر ہوسی۔ تاں جنہاں سائیں تھوں منہ موڑیا ہوسی تے
 آکھیا ہوسی، جو میاں ہن تاں دُنیا واہ واہ ہے جو کرے سو کرے۔ اگلی گل
 نول کون جانے؟ سے مقرر دوزخ سڑسن تے نت ادتھے رہن۔ تے جنہاں

۱۰ جانو = معلوم کرو ۱۲ ۱۰ منو = مان لو ۱۲ ۱۱ ہول = ڈر۔ ہیبت ۱۲ ۱۰ آوسی =
 آئے گا ۱۲ ۱۰ تداں = تب ۱۲ ۱۰ کھڑوسی = کھڑا رہنا۔ ٹھہرا رہنا۔ استادہ رہنا۔
 منتظر رہنا (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۰ جیوسی = جتے گا ۱۲ ۱۰ کھاوسی = کھائے گا۔
 ۱۰ بھلیا یاں۔ یعنی بھلا یاں۔ بھلائی۔ نیکی۔ بہتری۔ خیر خواہی
 فائدہ حسن سلوک۔ احسان (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۰ سے یعنی سو۔ وہ ۱۲
 ۱۰ منڈیا یاں = برکاباں ۱۲ ۱۰ تسدن = اُس روز ۱۲ ۱۰ پدھرا = ظاہر۔
 ۱۰ ۱۲ پوسی = پڑے گا ۱۲ ۱۰ دیکھسی = دیکھے گا ۱۲ ۱۰ ہوسی = ہوگا۔
 ۱۰ منہ موڑیا = منہ پھیرا ۱۲ ۱۰ اگلی گل = آنے والی بات ۱۲۔ اگلا وقت
 ۱۰ ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۰ سڑسن = جلیں گے نہ رہن = رہیں گے۔ ۱۲
 (مشافرت)

سائیں داخوت ڈر کر کے نفس نوں بُریاں خواہشاں تھوں ہٹکیا ہوڑیا۔ تے
اللہ اتے اللہ والیاں دا ادب کیتا۔ سے بہشت پوسن۔ تے نت

ادھے رہن۔

پیر بابا جے کوئی چھپے جو اوہ ساعت کداں ہوسی۔ تاں آکھئے جو سو اوکھا
وہلا گجھا ہٹکیا سو باہے۔ کسے نوں خبر ناہیں۔ جویں موت دا وہلا چھپیا ہویا۔

ہے۔ اللہ باہجھ ہو کر کوئی جاندا ناہیں

بابا! سائیں لوک۔ سائیں دے مناوون۔ بھلائی دے کر اوون

آوندے ہیں اینہاں نوں ہو کر کسے کم دی غرض ناہیں۔ قصے کہاں
بیٹیاں نال اینہاں نوں کی۔ جو آکھن قیامت کدوں ہوسی۔ جدوں

۱۔ ہٹکیا = روکا۔ ۲۔ ہوڑیا = روکا ۱۲۔ پوسن = پڑیں گے ۱۲۔ ساعت =

قیامت، گھڑی۔ گھنٹہ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۵۔ کداں یعنی کد۔ کب۔ کس وقت

کدام وقت ۱۲۔ منہدی لغت اردو) ۱۶۔ اوکھا = مشکل، تنگ۔ تکلیف والا۔ ۱۲۔

۱۷۔ وہلا = وقت۔ موسم۔ موقع۔ رات اردو کا چوبیسواں حصہ۔ گھنٹہ ۱۲۔ (منہدی لغت اردو)

۱۸۔ گجھا = پوشیدہ ۱۲۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۹۔ کیا = مخفی۔ لکنا۔ چھپنا (فیروز اللغات

اردو جدید) لکنا۔ چھپنا۔ پوشیدہ ہونا۔ (منہدی لغت اردو) ۲۰۔ چھپیا۔ یعنی چھپا۔ پوشیدہ

نامعلوم ۱۲۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۲۱۔ سائیں لوک = اللہ والے۔ درویش ۱۲۔ ۲۲۔

کراون = کرانے ۱۲۔ غرض = مطلب۔ حاجت۔ ارادہ۔ ضرورت۔ حال کلام (فیروز اللغات

اردو جدید) ۲۳۔ کدوں = کب ۱۲۔ ۲۴۔ جدوں = یعنی جب۔ جیسا۔ جیکہ۔ جسوقت کہ۔ لحظہ

آکھن قیامت کدوں ہوسی۔ جدوں

ہوئی تلوں ہوئی۔ تال چنگیائی کرد۔ تے سائیں تھوں ڈرو۔ کلمہ
سج دا بھرو۔

بابا اقیامت جاں اپن چیت ابگھت اوسی۔ تال لوک
آکھن بارو اسال تال کجھ جتر اقبروچ ناں کیتا۔ ایہ تال سیال دسے
پچھلے پھرو انگیں۔ کہ ہار دے بھلک وانگیں دیلا ایویں دہائے گیا۔
بابا نوکو! دنیا ساری کہ ساخت وانگ ہے۔ اس دے کوڑے
مزے کجھ ناہیں۔ اور کد قیامت لوں سب کجھ معلوم ہو جاسی۔ سج
کوڑے پدھرے ہو پوسن تال تے نت دا بھلا لوچھے۔ دوپس وام دی

۱۔ تلوں = تب (فیروز اللغات اردو جدید) ۲۔ تال = تم ۱۲۔ چنگیائی = نیکی
چنگا۔ اچھا۔ تندرست۔ طاقتور۔ سورا (فیروز اللغات اردو جدید) ۳۔ بھرو۔ پڑھو
۴۔ اپن چیت = اپنا تک۔ ناگہاں ۱۲۔ ابگھت = اچانک۔ ۱۳۔ آکھن =
کہیں گے ۱۲۔ جتر = آرام۔ توشہ۔ زاد ۱۲۔ سیال ۱۲ یعنی سیالا۔ جاٹا ۱۲
فیروز اللغات اردو جدید) ۱۴۔ وانگیں = طرح جیسا ۱۲۔ کہ معنی یا۔ ۱۵۔
۱۶۔ بھلک = صبح۔ فردا۔ کل ۱۲۔ ایویں = جلدی۔ فوراً ۱۷۔ دہائے گیا، جاتا رہا ۱۲
۱۸۔ وانگ = طرح ۱۲۔ کوڑے مزے۔ جھوٹی لذتیں ۱۲۔ نت = روز، روز
روزانہ۔ ہمیشہ۔ ہمارے۔ متواتر۔ یکساں۔ لگاتار۔ مسلسل۔ روزمرہ۔ جاوداں۔ دوام
وام۔ دائم۔ راست ہمیشگی ۱۲ (ہندی لغت اردو) نت = ہمیشہ ہر روز (فیروز اللغات اردو جدید)
۱۹۔ بھلا = بہتری۔ نیکی ۱۲۔ لوچھے = دیکھے ۱۲۔ لوچن = آنکھ۔ چشم۔ عین ۱۲ (ہندی لغت اردو)
لوچن = آنکھ ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) (شرافت)

لذت آونی جاونی او پری ہے جو بی حضرت موسیٰ (علیہ السلام) دا
 آکھیا جاں فرعون ناں منیاں تے ڈب مویا تاں پشطاناں - پرہون والی
 گل ہوتے گئی - حضرت موسیٰ (علیہ السلام) دا عصا وڈے معجزے
 ناں آلا - رات ویلے دو میں شاخاں بسا لگی دیاں مشعلوں وانگ بلدیاں
 آہیاں - نئے کھوہ تھوں پانی رسی بوکے باہجھ کڈھ لیا وندا آلا - تے
 مسافری وچ بھار چائے نبھا ہندا آلا - تے جتھے جنگل پہاڑیں پانی ناں
 ہوندا - بھو میں تے ماریاں گھوڑیاں - تے پتھرتے ماریاں چشمے پانی دے
 پھٹائے کڈھتے جھکھ دے ویلے بھو میں گڈیاں مویاں درخت

لے آونی جاونی = آنے جلنے والی ۱۲ اے او پریء ظاہری - دکھاوے کی - اجنبی -
 غیر - بالائی - ناموزوں ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) ۳۰ ڈب مویا غرق ہو گیا ۱۲
 ۳۰ پشطاناں = یعنی پچھتانا - افسوس کرنا - پشیمان ہونا - ۱۲ پچھتاوا - حسرت - افسوس
 شرم - ندامت - پشیمانی ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) ۳۰ بسا لگی مشعل بردار کو کہتے ہیں
 ۳۰ بلدیاں = روشن ہوئیں - جلتیں ۱۲ ۳۰ رسی = لالچ

۳۰ بوکے = بوکا یعنی ڈول ۱۲ ۳۰ بھار = بوجھ - وزن - گرانی - ذمہ داری (منہدی
 لغت اردو) بھار - وزن - بوجھ - ناگوار ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) ۳۰ چا = اٹھا
 ۳۰ نبھا ہندا - منزل تک پہنچاتا - ۳۰ پھٹائے کڈھدا = جاری کر دیتا - ۱۲ پھٹ
 نادر - عجیب - الگ - جدا - طاق ۱۲ (منہدی لغت اردو) ۳۰ جھکھ = بھوک ۱۲
 ۳۰ گڈیاں = گاڑ دینے سے ۱۲ - (شہادت)

میبوہ دار ہونے کے میبوہ کھوادندا۔ تے ایویں ہی جو کم حضرت موسے
 رعلیہ السلام، لاکھی کھوں منگدا آہ۔ سو کچھ نکل آونداسی۔ تے اوہ لاکھی
 بکریاں حضرت موسے رعلیہ السلام، دیاں بھی چراوندی۔ جے کوئی ایبر غیر
 آدمی کہ ہور کانی بلا، ایتڑ دل منہ کہدی۔ تاں لاکھی بکریاں نوں تراہ لے
 عاوندی۔ تے جو کوئی دشمن حضرت موسے رعلیہ السلام، دا قصد کہدا۔
 توڑے سپ۔ وکھوہاں۔ شیر بگھیاڑ کہ کوئی ویری آدمی ہوندا تاں
 لاکھی اوس نوں جھاڑدی۔

۱۔ کھوادندا = کھلتا ۱۲۔ ایویں = اسی طرح۔ ایسا ہی ۱۳۔ چراوندی۔
 چراتی ۱۴۔ ایبر غیر آدمی = اجنبی شخص ۱۵۔ ایبرے پیرے = اغیار ۱۶۔ فیروز اللغات
 اردو جدید) ۱۷۔ تراہ = بچاؤ۔ رحمت۔ حفاظت ۱۸۔ ہندی لغت اردو) مطلب
 یہ کہ بچا کر ۱۹۔ وکھوہاں = اٹھوہاں۔ کتھوم۔ بچھڑ ۲۰۔ ویری۔ دشمن
 عدو۔ ۲۱۔ ہندی لغت اردو) ۲۲۔ جھاڑدی = بھگادیتی ۲۳۔ جھاڑنا۔ بھگنا
 بھگنا۔ مارنا۔ سرزنش کرنا وغیرہ۔ (فیروز اللغات اردو جدید)

(شرافت)

دو جا وعظ (۲)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بابا! جو کوئی نیت مندانی کر رہا ہے۔ تِس دے ہاؤں تے وسازی
دا کٹ ہوئے وودھ دے وودھ بچھ جاوند ہے۔ تے ہاؤں
کالا کریندا ہے۔ پر کٹ گھناں تاں لوہ تے جمدا ہے۔ ایویں

لے مندائی = برائی ۱۲ لے تِس دے = آس کے ۱۲ (منہدی لغت اردو) لے ہاؤں =
دل ۱۲ لے وساری = سیاہی ۱۲ لے کٹ = سیاہ نقطہ۔ زنگ ۱۲۔ کٹا = سخت۔ پکا
طاقتور ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لے وودھ دے وودھ دے = بڑھتے بڑھتے ۱۲
لے بچھ جاوند ہے = بچتہ ہو جاتا ہے ۱۲ لے کالا = سیاہ ۱۲ (منہدی لغت اردو)
(فیروز اللغات اردو جدید) لے پر = اور۔ دوسرا۔ دیگر۔ انگ۔ نادر۔ عجیب۔ دور
بچید۔ پرایا۔ خلاف۔ جدا۔ پچھلا۔ پہلے۔ آگے۔ بڑا۔ بہت۔ زیادہ۔ آغانہ۔ غیر
پیرے۔ اوپر۔ بالا۔ عمدہ۔ اُس طرف۔ مگر۔ الّا۔ انا۔ سب سے بڑا۔ دشمن۔ مخالف۔
بہت۔ نہایت زیادہ۔ لگا ہوا۔ مشغول۔ اُس کے پیچھے۔ لیکن۔ محض۔ پیدائش۔
شروع ۱۲ (منہدی لغت اردو) پر۔ لیکن۔ الّا۔ وگرنہ۔ مگر۔ اوپر۔ زور۔ بانو۔ نے
اندر۔ حمایتی۔ دوسرا۔ علاوہ۔ بیگانہ ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) یہاں لفظ "پر"
الّا۔ اور مگر کے معنی میں استعمال ہوا ہے ۱۲، لے گھناں = گہرا۔ بہت۔ ڈھیر ۱۲
لے لوہ = لوہا۔ آہن۔ جدید۔ مجازاً ہتھیار مرخ ۱۲ (منہدی لغت اردو) لوہے کا مخفف
فیروز اللغات اردو جدید) لے جمدا = جم جاتا ہے۔ نچتہ ہوتا ہے۔ رشتہ

لوہ وانگن جیندا ہاؤں ہوندا ہے۔ تس تے کٹ پھول ہوندا ہے
 تے جاں ہاؤں کالا ہویا۔ تاں سبائیں دی سمہاوں گھٹھا۔ تے بالن بجاہ
 دا ہویا۔ اُنت پچھتاوسی تے دھکھ دھکھ بلسی سٹرسی۔ پھر کسے
 پروبلا اجو کا ناں لبھسی۔ تے بھائی۔ جے سچیاں دی مت سن کے۔
 کوئی بلی بھاگ کر سنبھل کھڑا۔ تاں اوس واکٹ کٹیا۔
 تے کٹن کٹیا۔ مڑ جیسے دا تہا ہویا۔ تے سبائیں نوں

لہ جیندا = جس کا ۱۲ لہ تس تے = اس پر ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید)
 لہ پھول = بہت زیادہ ۱۲ لہ جاں = جب ۱۲ لہ سمہاوں = یاد سے ۱۲
 سنبھلنا۔ خبردار رہنا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) لہ گھٹھا = بھول گیا۔ گمراہ ہوا۔ ۱۲
 لہ بالن = جلانے کی چیز۔ ایندھن ۱۲ (مہندی لغت اردو) لہ بجاہ = آگ۔ دوزخ کی
 آگ ۱۲ لہ اُنت = انجام ختم۔ انتہا۔ کنارہ۔ آخر۔ حد۔ سرا۔ اتمام ۱۲ (مہندی لغت
 اردو) اُنت آخِر ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لہ پچھتاوسی = پچھتاوے گا۔ ۱۲
 لہ دھکھ = دھکنا۔ آگ بھڑکنا یا جلنا۔ بدن گرم ہو جانا۔ سلگنا۔ جھلسنا۔ روشن
 ہونا ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لہ بلسی دھکھ لہ سٹرسی = جلے گا لہ اجو کا = آج کا۔
 لہ لبھسی = ملے گا۔ ۱۲ لاجھ۔ ملنا۔ پانا۔ نامدہ۔ نفع۔ سود۔ بھلائی۔ پیداوار۔ محاصل
 قسمت ۱۲ (مہندی لغت اردو) لہ مت = نصیحت ۱۲ لہ بلی = نگہبان۔ ساتھی ۱۲
 فیروز اللغات اردو جدید) لہ بھاگ کر = دوڑ کر۔ بھاگا بھاگ۔ دوڑا دوڑ۔ دوڑتا ہوا۔
 فیروز اللغات اردو جدید) لہ سنبھل کھڑا = سنبھلنا = ٹھننا۔ رکنا۔ گرنے سے بچنا۔
 کھڑنا۔ قائم رہنا۔ آرام ہونا۔ درست ہونا۔ ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لہ کٹیا =
 دور ہونا ۱۲۔ کاٹنا = تراشنا۔ تلخ قلم کرنا۔ قینچی سے کترنا۔ دور کرنا وغیرہ (فیروز اللغات
 اردو جدید) لہ کٹن = مصیبت ۱۲ لہ مڑ = پھر لہ جیسے دا تہا = جیسے کا تہا

۱۰ ڈھوس۔ نے آپ نوں بھی پچھا تو س۔
 ۱۱ پایا وٹے سوادوں وانجیا ہووے نبھاگا
 ۱۲ سائیں جس نہ نیاں ناں جا تو س آگا
 ۱۳ من چٹ جیندا بھرمیا ون تیندا بھاگا
 ۱۴ لیکھیں لکھیا جھاگسی سوادو کھا جھاگا
 ۱۵ اوکھے آیتھے جھلسی نت سووا واگا

۱۰ ڈھوس = اُس نے دیکھا۔ ۱۱ پچھا تو س = اُس نے پہچانا ۱۲ سوادوں = سواد
 ذائقہ مزہ۔ چاشنی۔ لذت۔ حلاوت ۱۳۔ (سنہدی لغت اردو)۔ وانجیا = دور کیا گیا۔ محروم ۱۴
 نہ نبھاگا = بد قسمت ۱۵ ناں جا تو س = اُس نے نہ جانا۔ آگا = اگلا جہان۔ آینوالے واقعات۔
 ۱۶ من = دل ۱۷ فریرز اللغات اردو جدید من = دل۔ خاطر۔ قلب۔ ذہن۔ عقل۔ روح۔ رغبت
 میلان۔ ارادہ۔ نفس۔ روح انسانی۔ خیال۔ باطن۔ ایک جوہر لطیف داخلی کا نام ۱۸ سنہدی
 لغت اردو)۔ ۱۹ چٹ = دل۔ خاطر۔ خیال۔ جان۔ طبیعت۔ یاد۔ دھیان
 خواہش۔ ارادہ۔ سمجھ۔ توت۔ متفکرہ۔ توت و ایہمہ۔ عین علم ۱۲ (سنہدی لغت اردو)۔
 چٹ = نظر۔ چتون۔ خیال۔ توجہ۔ دل۔ عقل۔ حافظہ ۱۳ (فریرز اللغات اردو جدید)
 ۱۴ بھرمیا۔ وہم زورہ ہوا۔ بھرم = اعتبار۔ شبہ۔ گمان۔ شہرت۔ بھید ۱۵ (فریرز اللغات اردو جدید)
 ۱۶ تیندا = اُس کا لکھ لیکھیں قسمت میں۔ لیکھ = لکیر۔ لکھنا۔ لکھا ہوا۔ تحریر۔ کتاب۔
 خط ۱۷ (سنہدی لغت اردو) لیکھ = لکیر۔ آد رفت کا نشان ۱۲ (فریرز اللغات اردو جدید)
 ۱۸ لکھیا = نوشتہ تمہیر ۱۹ لکھنا۔ تحریر کرنا۔ ۲۰ (فریرز اللغات اردو جدید) لکھ جھاگسی = گزر گیا۔
 ۲۱ جھاگا = گھاٹ۔ پن۔ گذر گاہ ۲۲ لکھ اوکھے = وہاں۔ اُس جگہ ۱۲۔
 ۲۳ لکھ آیتھے۔ یہاں۔ اس جگہ ۱۳ لکھ جھلسی = برداشت کرے گا۔ ۱۴
 ۱۵ سو = لاکھی ۱۶ واگا = باگ ڈور۔ ۱۷۔ (متراف)

١٢
 ١۔ ناں بھائی! موڈی انت بھاء ورج پھسسی۔ تے اوکھیاں
 سہسی۔ تے مول ناں چھٹسی۔ اورک انت ہولسی۔

٢۔ بابا! توڑے ہوڈیاں نوں ہن سائیں والیاں دے آکھے
 تے پت ناہیں۔ تے چنگیاں متاں تے وساہ نہیں کردے۔ تے
 چارپن اونہاں دا سچا نہیں جاندے۔ پر اورک دے دن اپنا
 مندا اپنے اگے آیا ویکھ کے اس ویلے نوں پچھتاوسن، تے اج

١۔ ہوڈی = ضدی۔ متعصب۔ فریبی ١٢۔ ہوڈ = شرط۔ بچن۔ پیچ۔ داؤ ١٢ (منہری لخت
 اردو) ١۔ پھسسی = پھٹے گا، ١٢ پھنسا = اُلجھنا۔ اُلکنا۔ کسی کے عشق میں گرفتار ہونا۔
 بکڑا جانا۔ پچھا دینا۔ کیچڑ یا دلدل میں دھنس جانا۔ دوسرے کے تابو میں ہو جانا۔
 فیروز اللغات اردو جدید) ٣۔ اوکھیاں = تکلیفیں ١٢۔ سہسی = سہے گا۔ ١٢۔
 سہن۔ سہنا۔ برداشت کرنا۔ تحمل۔ صبر۔ عمخواری۔ سہنے والا۔ بشاش ١٢ (منہری
 لغت اردو) سہنا۔ صبر کرنا۔ جھیلنا۔ ١٢۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ٥۔ مول۔ ہرگز
 ١۔ ناں چھٹسی = نجات نہ پائے گا۔ خلاصی نہ پائے گا۔ ١٢۔ اورک = آخر۔
 قیامت کا دن ١٢۔ ٥۔ ہولسی = خوف کھائے گا۔ ڈول جائے گا۔ ١٢۔ ٩۔ آکھے تے =
 کہنے پر ١٢۔ ١۔ پت = اعتبار لفتین۔ ١٢۔ چنگیاں متاں تے = اچھی نصیحتوں پر۔
 چنگا۔ اچھا۔ تندرست۔ طاقتور وغیرہ (فیروز اللغات اردو جدید) ١۔ وساہ = اعتماد
 لفتین ١٤۔ ٣۔ چارپن = وعظ۔ نصیحت۔ فرمان۔ ١٢۔ ویلے = وقت۔ ١٢۔
 ١۔ پچھتاوسن = پچھتاؤں گے ١٢ (مشرافت)

گوڑ دیاں وڈیاں اُتے مان منتے جھل کے جو سائیں لوکاں دیاں
 گللاں تے ہسدے کھلے ہین۔ کلہ نول رووسن

لہ وڈیاں = فخر۔ غور۔ تکبر ۱۲۔ مان منتے = مغرور۔ ناز بے جا۔ تعظیم و تکریم ۱۲
 مان عزت۔ خاطر۔ تواضع ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) مان عزت۔ آبرو۔ تعظیم
 توقیر۔ قدر و منزلت۔ آؤ بھکت۔ شہرت۔ درجہ۔ ادب۔ جاہ۔ مقدار۔
 مشابہت۔ ناپ۔ پیمانہ۔ اندازہ۔ شان۔ وہبہ۔ گھمنڈ۔ تکبر۔ غور۔ رتبہ
 ناز و اندازہ۔ مانند۔ اندرون۔ بھرا سوا۔ جیسے بھلے مان۔ یعنی خوف سے بھرا سوا
 منت۔ مت۔ متوالا۔ محسوس۔ مدہوش۔ پاگل۔ مغرور
 (سنہدی لغت اردو) ۳۔ جھل کے = جھول کر ۱۲۔ سائیں لوک = اللہ والے
 درویش ۱۲۔ ہسدے = مینتے۔ ۱۲۔ ہسن = مینسی۔ دل لگی ۱۲ (سنہدی لغت اردو)
 لہ کھلے = کھل کھلانا = قہقہہ مارنا۔ ۱۲۔ کھل کھل = قہقہے کی آواز ۱۲ (فیروز اللغات
 اردو جدید) کے کلہ = یعنی کل۔ فردا۔ ۱۲۔ گزرا سوا۔ اور آنے والا دن۔ ۱۲
 (فیروز اللغات اردو جدید) ۸۔ رووسن = روپیں گئے۔ ۱۲۔ رونا۔ آفسو
 بہانا۔ شکایت کرنا۔ سوگ کرنا۔ واویلا کرنا۔ افسوس کرنا۔ افواہ ہونا۔ صدہ
 اٹھانا۔ رونے کی شکل بنانا۔ بُری طرح پڑھنا۔ بدآوازی سے بولنا۔ ۱۲
 فیروز اللغات اردو جدید)

(شرافت)

ترجما و غلط

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بابا! جے توں واٹ سچی سِدھی سَوٹی سُوکھی سائیں وایاں
دی ملیں۔ تاں کدیں ناں تھڑیں تے کدیں ناں تھڑیں۔ پر ایہ
واٹ سائیں وایاں ناں بلیاں۔ سچے ساتھ رلیاں، سچیاں
گلاں سنبیاں سمجھیاں۔ سچیاں دے آکھے لگ ٹریاں چلیاں

۱۔ واٹ (ریاٹ) راستہ۔ عمارت وغیرہ (منہدی لغت اردو) ۲۔ سِدھی = سیدھی = سیدھی
راست۔ صاف ۱۲۔ سَوٹی = سستی۔ ارزاں ۱۳۔ ملے ملیں = اختیار کرے۔ ۱۴۔
تھڑیں = تھڑنا = کم ہونا۔ خاتمہ ہونا ۱۵۔ (فیروز اللغات اردو جدید) مطلب یہ
کہ تو کبھی محتج نہ ہو۔ اور تجھے کبھی کمی نہ آئے ۱۶۔ تھڑیں = ڈنگائے ۱۷۔
بلیاں = ملن۔ میل ملاپ۔ ملاقات۔ آمیزش ۱۸۔ (منہدی لغت اردو) ملنا =
پیوستہ ہونا۔ ایک ہونا۔ مرکب ہونا۔ گٹھ ہونا۔ ملاقات ہونا۔ حاصل ہونا۔ فائدہ ہونا۔
گلے لگنا۔ وصل ہونا۔ سازش کرنا۔ شامل ہونا۔ مطابق ہونا۔ قابو میں کرنا۔ عطا ہونا
فیروز اللغات اردو جدید) ۱۹۔ ساتھ = ہمراہ۔ سا جھا۔ میل ملاپ ۲۰۔ (فیروز اللغات
اردو جدید) ۲۱۔ رلیاں = ملنے سے ۲۲۔ ٹریاں = چلنے سے۔ ۲۳۔ (شرافت)

۱۰ لہجہ لہجہ ہے۔ ایویں سکھالی ناہیں لہجہ دی۔ تے ایہ جو لوک ہور
 بھلے بھری ہوئے۔ اپنی کسبھی نال بھٹکدے ڈولدے رولدے
 پھروے ہیں۔ سے ڈھردے لکھے نال کھٹھے ہوئے ہیں۔ بھلا یاں
 بھلے ہیں۔ وڈیاں بھلاں وچ پھاتھے ہوئے ہیں۔ تے گھنیاں
 بھلویاں وے منہ آئے ہوئے ہیں۔ اینہاں نوں کائی سار

۱۰ لہجہ لہجہ = ملتی ۱۲ لہجہ بھلے = بھولے ہوئے، ۱۲ لہجہ بھری = اندیشناک
 مخوف۔ شکی۔ وہمی۔ گھومنا۔ پھرنا ۱۲ (منہدی لغت اردو) لہجہ کسبھی = بے سمجھی
 بیوقوفی ۱۲ لہجہ بھٹکدے = بھٹکنا۔ گراہ ہونا۔ آوارہ پھرنا۔ کسی کو ڈھونڈنا۔
 گم ہو جانا۔ بے قرار ہونا۔ ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لہجہ رولدے = رولنا
 بھٹکنا ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) لہجہ ڈھردے لکھے نال = نوشتہ قدرت ۱۲
 دھر = ابتدا۔ سارا۔ ازل۔ ابد ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) دھر = آغاز شروع
 جیسے دھر سے دھر تک یعنی آغاز سے انجام تک ۱۲ (منہدی لغت اردو)
 لہجہ پھاتھے ہوئے = پھنسے ہوئے۔ گرفتار ۱۲ لہجہ گھنیاں = بدت
 زیادہ ۱۲۔ گھنا۔ بہت سا گنجان ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید)۔
 لہجہ بھلویاں = بھلاوا = فریب ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید)
 لہجہ سار = خبر ۱۲ خلاصہ نتیجہ۔ مدت۔ لب لباب۔ حقیقت۔ عطر۔ پانی
 رس۔ عرق۔ انتخاب۔ مغز۔ گودہ۔ عہدہ۔ اعلیٰ۔ اچھا۔ اصل۔ راست۔ قوت
 طاقت زور وغیرہ۔ ۱۲ (منہدی لغت اردو) = سار = رس۔ طاقت قدر وغیرہ
 (شرفت) (فیروز اللغات اردو جدید)

سُدھ ناہیں۔ ایہ ایویں بھٹکدے آئے تے بھٹکدے جاوندے
 ہن۔ اینہاں کافی سوچھی ناہیں لدھی۔ پر بھائی جاں جاں سچا
 سوہاں آگو ہوتے کے، سچیاں نویں پتیاں نال واٹ ناں دکھاوے
 ناں تاں کوں سمجھئے ایہ سچی گل ہے۔ تے سچی ایہو گل ہے۔
 سوہاں بھلائیوں تے مچھلائیوں ننگیاں ہن۔ تاں تے

۱۱ سُدھ = یاد۔ آگاہی۔ علم۔ خبرداری۔ واقفیت۔ حافظہ۔ حس۔ ہوش۔ ہوشیاری
 صحیح۔ صاف۔ حیر۔ خیال۔ پاک۔ لطیف۔ خالص۔ درست۔ سیدھا۔ نفیس۔ عمدہ
 چمکدے۔ بے گناہ۔ سچا۔ بے میل۔ ایماندار ۱۲ (مندی لغت اردو) سُدھ۔ حافظہ
 خبر۔ سمجھ۔ رُجہ سوچ۔ تدبیر ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) آگے ایویں = ایسے ہی ۱۲
 آگے سوچھی = سمجھ ۱۲۔ سوچھ = نظر۔ عقل ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) سوچھا =
 سیدھا۔ راست۔ کھڑا ۱۲ (مندی لغت اردو) آگے سولان = واقف کار ۱۲
 آگے آگو = رہنا۔ پیشوا۔ ۱۲ آگے نویں = نواں کا ترجمہ ہے۔ پتہ۔ آگاہی۔ وقف ہونا۔
 آگے سمجھئے = سمجھیں = واقف ہوں۔ ۱۲ آگے بھلائیوں = بھول میں ڈالنے والیاں۔
 بھلانا = یاد سے اتارنا۔ دھوکا دینا ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) بھلائیوں =
 مغرور کرنے والیاں ۱۲ بھلانا۔ پھونک بھرنے۔ پھونک لگانا۔ موٹا کرنا۔ مغرور کرنا۔
 (فیروز اللغات اردو جدید) آگے ننگیاں = بے گن۔ بے معنی ۱۲۔ نرگن (نر نغنی گانے)
 بے گن یعنی بے صفات۔ بے ہنر۔ نادان۔ بے شعور۔ خراب۔ بد۔ جس میں کوئی اچھی
 خصلت نہ ہو وغیرہ ۱۲ (مندی لغت اردو) (شرافت)

بابا! سچا ہوتے۔ سچیاں نال مل۔ سچ من۔ سچ کہہ۔ سچ نال جبولائے
 سچ سن۔ سچ جان۔ سچ سنجھاں۔ نئے کوڑ وٹوں منہ نوں مٹھائے۔
 کی لیسیں سچیا کوڑ تھنوں کی لیسیں سچیا کوڑ تھنوں
 کچھ جانن ہونے نہ و صورت تھنوں کی لیسیں سچیا کوڑ تھنوں
 جو دے سے سو کھڑے نہیں بن سائیں سو کھڑے نہیں،
 ایتھے رہنا کچھ پڑے نہیں کی لیسیں سچیا کوڑ تھنوں

۱۰ سچ = صحیح ۱۲ ر فیروز اللغات اردو جدید) کے من = مان سے ۱۲ من = دل
 ہی دل میں سوچنا غور و فکر کرنا۔ بچار کرنا۔ یقین کرنا۔ یاد کرنا۔ ماننا۔ یاد۔ دھیان
 خیال۔ عادت۔ بچار۔ یاد خدا۔ ۱۲ ر مندی لغت اردو) تلہ جبوہ جی جان۔ روح
 دل۔ زندگی۔ حیات۔ مخلوق۔ روح نفسانی۔ طبیعت۔ جانور۔ حیوان۔ نیز بمعنی
 شایاش۔ مرجا ۱۲ ر مندی لغت اردو) منہ منہ نوں مٹھائے لے۔ منہ موڈنا =
 منہ مٹھانا۔ کسی کے شریک حال نہ ہونا۔ تو جہ نہ کرنا۔ باغی ہونا۔ پوہیز کرنا۔ انکار کرنا۔
 شکست کھانا۔ بے مروتی کرنا۔ ۱۲ ر فیروز اللغات اردو جدید) شہ کی لیسیں =
 تو کیا لے گا ۱۲ لہ چانن۔ چاننا۔ چاندنا۔ ریشنی۔ روتی وغیرہ (فیروز اللغات
 اردو جدید) شہ دھوڑ = دھول۔ خاک۔ ریت۔ گرد۔ عباد ۱۲ ر مندی لغت اردو)
 لہ ٹھرنے = ٹھرنے کا مخفف ہے یعنی جو کچھ نظر آتا ہے۔ یہ ٹھرنے والا نہیں ۱۲
 ۱۹ دہر = جائے پناہ ۱۲ لہ چہرہ دیر۔ درگ۔ تعویق۔ زمانہ دراز
 (مندی لغت اردو) شرافت

چوتھا وعظ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط

بابا! جاں حضرت صالح پیغمبر (علیہ السلام) نے
 نمودتے قوم اوسدی نوں کفر تھوں ہٹکیا سی۔ تاں اونہاں
 وڈیاٹی دے غور ناں اونہاں نوں کجھ نہ جانا۔ تے
 کہا نہ منیا۔ تے ویر لہ پئے۔ تاں کھاوون لگے۔ تے
 دکھاوون لگے۔ ڈاچی پیغمبر دی سواری والی نوں پانی پوون
 جھلیونے۔ تے کوہ کھاوون دی صلاح کیتیونے۔ جو آپے

۱۔ ویر = دشمنی۔ عداوت۔ مخالفت۔ خصومت ۱۲ (مندی لغت اردو)
 ۲۔ کھاوون لگے = کھانا چھڑنا۔ خفا کرنا۔ (فیروز اللغات اردو جدید) ۳۔ دکھاوون لگے
 دکھ دینے لگے۔ تکلیف پہنچانے لگے ۱۴۔ ڈاچی = اونٹنی ۱۵۔ جھلیونے
 اتوں نے روک دیا۔ ۱۶۔ کوہ کھاوون دی = ذبح کر کے کھانے کی۔ ۱۷۔
 کے صلاح = مشورہ۔ رائے۔ ارادہ وغیرہ ۱۸۔ فیروز اللغات اردو جدید
 (مشاورت)

پنچیر اوکھا ہوسی - پر جاں اوٹھنی پکڑ کے - کوہ کے وند لیونے -
 تاں اللہ تعالیٰ کفر تے ظلم وی شامت او نہاں اُتے چھوٹیاں
 وڈیاں سنے - زناں منساں سنے - برابر غضب تے تہر کیتا - تے
 عذاب گھلیا -

تاں بابا ساہیں - تے ساہیں والیاں نال ڈنگیاں - بھلی
 ناہیں - جو آکھسی - سو آکھسی - کسے وڈیاں تے بھلیے ناہیں -

پرٹھ کلمہ سچ وا -
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

۱ کوہ کے = ذبح کر کے ۱۲ ۲ وند = تقسیم ۱۲ ۳ چھوٹیاں = خورد ۱۲

۴ وڈیاں = کلان ۱۲ ۵ زناں = عورتوں ۱۲ ۶ منساں = منش = آدمی

انسان - بشر ۱۲ (ہندی لغت اردو) ۷ گھلیا - بھجیا ۸ ڈنگیاں = ڈیریاں

کجروی - مخالفت ۱۲ ۹ بھلی = اچھی ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) -

۱۰ آکھسی = آکھ - بل - غور - سرشی - بد مزاجی ۱۲ - اکھنا = سینہ اکھارنا -

گھنڈ کرنا - بگڑ بیٹھنا - زور دکھانا - ٹھٹھنا ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۱

اکھسی = اکھنا - جڑ سے الگ ہونا - عضو کا جوڑے جدا ہونا - بیزار ہونا -

مہاگ نکلنا - مخلوب اور عاجز ہونا - لوٹ جانا ۱۲ (فیروز اللغات اردو جدید) ۱۲

وڈیاں = غور - تکبر - بڑا مرتبہ ۱۲ وڈ = بڑا - کشادگی (ہندی لغت اردو)

(شرافت)

ختم شریف غوثیہ

ر منقول از قبلہ حضرت مولانا محمد اعظم صاحب قادری نوشاہی میروال ضلع شیخوپورہ

- (۱) اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
 اصْحَابِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ
 ۱۴۱ بار
- ۲ سورہ فاتحہ بمعنا یسیم اللہ شریف
 ۱۴۱ بار
- ۳ سورہ خلاص بمعنا یسیم اللہ شریف
 ۱۴۱ بار
- ۴ سورہ آلم نشرح بمعنا یسیم اللہ شریف
 ۱۴۱ بار
- ۵ سورہ یس شریف
 ایک بار
- ۶ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيْمٍ
 ۱۴۱ بار
- ۷ کلمہ تمجید
 ۱۴۱ بار
- ۸ سَهْلٌ فَسَهْلٌ يَا اِلٰهِي كُلُّ شَيْءٍ
 بِحُرْمَةِ سَيِّدِي اِلَّا بِرَايِ سَهْلٍ
 ۱۴۱ بار
- ۹ رَبِّ اِنِّيْ مَغْلُوْبٌ فَانْتَصِرْ
 ۱۴۱ بار
- ۱۰ رَبِّ اِنِّيْ اَتَمَسْتَنِى الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ
 ۱۴۱ بار
- ۱۱ نَجِّنِيْ مِمَّا اَخَافُ يَا خَفِيُّ الْاَلْطَافِ
 ۱۴۱ بار

ختم شریف غوثیہ

- ۱۲ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ۱۴۱ بار
- ۱۳ نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۱۴۱ بار
- ۱۴ رَبَّنَا إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۱۴۱ بار
- ۱۵ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۱۴۱ بار
- ۱۶ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ۱۴۱ بار
- ۱۷ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ۱۴۱ بار
- ۱۸ يَا رَبِّ اذْهَبْ عَنَّا الْبُخْلَ وَالنَّدَامَةَ لَمَّا كَانَتْ الْغَنَاءُ يَا رَبِّ إِنَّكَ عَزِيزٌ ذُو الْجَوْلَادِ ۱۴۱ بار
- ۱۹ اسْتَخْفِرُكَ اللَّهُمَّ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ ۱۴۱ بار
- ۲۰ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَخِيثُ ۱۴۱ بار
- ۲۱ يَا دَارِعَ الْبَلِيَّاتِ ۱۴۱ بار
- ۲۲ يَا حَلَّالَ الْمُشْكَلَاتِ ۱۴۱ بار
- ۲۳ يَا مُبْجِي مَوَدَّاتِ الْفَاتِ ۱۴۱ بار
- ۲۴ يَا شَافِيَ الْأَمْرَاضِ ۱۴۱ بار
- ۲۵ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ۱۴۱ بار
- ۲۶ رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ۱۴۱ بار
- ۲۷ يَا وَدِيَّ الْحَمِيدِ ۱۴۱ بار
- ۲۸ يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَرَحِيمَ الْآخِرَةِ ۱۴۱ بار

۱۴۱ بار	۲۹	يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ
۱۴۱ بار	۳۰	يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْاِكْبَرِ اِيْم
۱۴۱ بار	۳۱	يَا بَدِيْعُ اَلْعَجَائِبِ يَا خَيْرُ
۱۴۱ بار	۳۲	يَا بَاقِي اَنْتَ الْبَاقِي
۱۴۱ بار	۳۳	اَسْمَ اَسْمَانِ كُنْسُدَّةٌ وُ شَوَارِي هَا
۱۴۱ بار	۳۴	يَا رَعُوْفُ يَا رَحِيْمُ
۱۴۱ بار	۳۵	يَا سَلَامُ
۱۴۱ بار	۳۶	يَا حَلِيْمُ
۱۴۱ بار	۳۷	يَا غَفُوْرُ
۱۴۱ بار	۳۸	اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّ
۱۴۱ بار		عَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّ اَصْحَابِ سَيِّدِنَا
		مُحَمَّدٍ وَّ بَارِكْ وَسَلِّمْ

سید شرافت نوشاھی

